

Příručka mladého reportéra

Jak dát světu vědět o svém bádání

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 824466.

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 824466. This document reflects the views of the author and the European Union is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

Milý reportére,

když chceš pomoci přírodě, neobejdeš se bez lidí. Je potřeba je informovat a ideálně s nimi spolupracovat. K tomu může přispět činnost reportéra. To díky tobě se celá obec dozví o tom, co ve škole řešíte. Cílem dvouročního projektu PULCHRA bude přijít na kloub problému, který trápí tebe, tvé spolužáky, rodiče nebo učitele. Může to být problém, který pociťují i ostatní obyvatelé tvé obce. Ty a tvůj tým budete pátrat po příkladech dobré praxe na jiných školách, kde se můžeš inspirovat, jak podobný problém řešily ony. Jedním z úkolů bude také informovat komunitu ve škole i mimo ní o tom, že se chystáš problém řešit. Informuj lidi tak, aby nejen pochopili tvůj záměr, ale aby ti zároveň chtěli pomoci. Pokus se je do projektu zapojit, ať už výzvou ke spolupráci, nebo nějakou soutěží. Pokud budou souhlasit, nezapomeň je za to ocenit a poděkovat jim za jejich pomoc.

Tato příručka ti pomůže s tím, jak na to.

Tento dokument by ti měl tvou cestu za poznáním co nejvíc ulehčit. Najdeš tu čtyři pravidla kvalitní žurnalistiky zaměřené na řešení (takzvaný Solution Journalism). Pokud se jich budeš držet, je velká pravděpodobnost, že čtenáři tvých článků nezůstanou znechuceni ze zkaženého světa, ale pocítí naději, že problémy, o kterých píšeš, mají svá řešení. Následuje desatero reportéra, které ti pomůže při tvorbě reportáže, dozvíš se také, jak psát příspěvky na sociální sítě, na blog a co všechno má obsahovat tisková zpráva. Přečti si bedlivě i desatero bezpečnosti na síti. Na internetu budeš trávit čas při rešerších, ale i tvorbou článků, úpravou fotografií a střiháním videí. Je proto dobré vědět, čím se řídit a na co si dát pozor. V neposlední řadě v tomto manuálu najdeš tipy, jak můžeš své poznatky šířit mezi kamarády, rodiče, ale i směrem k široké veřejnosti. Někdy je lepší oslovit lidi skrz krátký příspěvek na Facebooku, pro jinou situaci se zase víc hodí napsat delší článek na blog. Pokud si nebudeš vědět rady, kterou cestu zvolit, nahlédni do rozcestníku komunikace v příloze. Chceš se dozvědět ještě více? Určitě nahlédni do doporučených zdrojů, které ti mohou ještě více rozšířit obzory. Teď už je to na tobě. Držíme ti palce!

Marie Drahoňovská tým vzdělávacího centra TEREZA.

OBSAH

Kvalitní žurnalistika zaměřená na řešení	4
Čtyři pilíře, na kterých stojí kvalitní žurnalistika	4
Dej vědět o svém projektu.....	7
Deset kroků pro psaní reportáže.....	7
Jak pracovat se sociálními sítěmi	12
Příspěvek na blogu.....	15
Tisková zpráva	16
Příspěvky do newsletteru.....	17
Desatero bezpečnosti na síti	18
Použitá literatura:	22
Příloha 1. Desatero reportéra	23
Příloha 2. Desatero bezpečnosti na síti	24
Příloha 3. Jsme připraveni na natáčení videa?	25

O projektu PULCHRA

PULCHRA je Evropský projekt s partnery z deseti zemí. Povzbuzuje a podporuje studenty městských škol ve zkoumání problémů životního prostředí a udržitelnosti v jejich okolí. Školy zapojené do projektu zkoumají město jako městský ekosystém a usilují o to, aby projekty, kterým se věnují, proměnily jejich okolí k lepšímu.

pulchra-schools.eu

O TEREZE

Ve vzdělávacím centru TEREZA věříme, že velké změny začínají od nejmenších. Proto vytváříme vzdělávací programy a materiály pro učitele a rodiče, které vedou děti k zodpovědnosti vůči životnímu prostředí. Usilujeme o to, aby se děti učily o přírodě a skutečném světě vlastním prožitkem, bádáním a realizací svých projektů. V současnosti je do našich programů zapojeno přes 750 mateřských, základních a středních škol, 4 000 učitelů a 94 000 žáků.

terezanet.cz

KVALITNÍ ŽURNALISTIKA ZAMĚŘENÁ NA ŘEŠENÍ

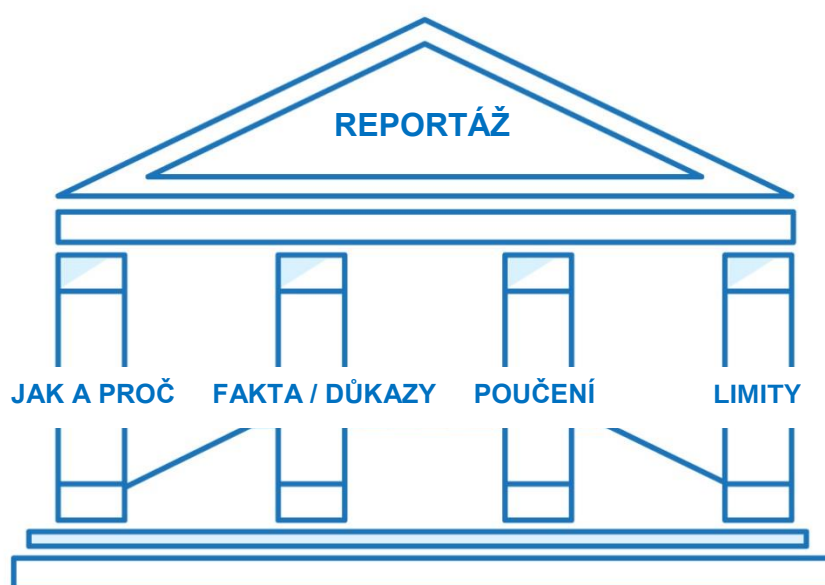
Ve společnosti roste nedůvěra v média. Na čtenáře se valí negativní zprávy, které mnohdy vypadají bezvýchodně. Média nám nenabízejí řešení, často jen poukazují na problémy a jejich řešení nechávají na politicích, institucích nebo aktivních občanech. Nebuď jeden z nich. Pomoz problémy řešit.

Vyprávěj lidem celý příběh, nejen jeho útržky. Prostřednictvím kvalitní žurnalistiky můžeš lidem vysvětlit, v čem tkví problém, ale zároveň jim ukázat cestu, jak ho lze řešit. Pravděpodobně nejsi první, kdo se problémem zabývá. Je dost možné, že řešení již existuje. Zkus ho vypátrat, případně najít problém s podobným řešením a inspiruj se. Může ti pomoci při zkoumání a bude zajímat i tvé čtenáře. Popiš jim postup, který zvolili při řešení problému tví předchůdci. Podařilo se problém vyřešit? Jaké z toho plynulo ponaučení? A jak ho budeš řešit ty a tvůj tým?

Existuje poměrně nový směr v žurnalistice zvaný Solution Journalism, který se zabývá kvalitní žurnalistikou zaměřenou na řešení. Přečti si víc na stránkách organizace [Ashoka](#), nebo přímo na oficiálních stránkách www.solutionjournalism.org.

Čtyři pilíře, na kterých stojí kvalitní žurnalistika

Čtyři pilíře kvalitní žurnalistiky ti pomohou nejen při psaní reportáže, ale i při práci na vašem společném projektu.

Popis problému ve vaší obci

Příklad: Vedle školy vznikla nelegální skládka. Pozemek patří městu, leží v zapadlé části města, lidé se mu vyhýbají, tebe ale tento problém pálí a nechceš ho přehlížet. Nejenže se ti pohled na

odpadky nelíbí, ale zároveň si myslíš, že by se místo dalo využít lépe. Vysvětli, **JAK a PROČ** se projevuje společenský nebo ekologický problém, o kterém chceš psát?

Co už se o problému ví?

Skládku založili obyvatelé nedalekého sídliště, kterým se nechtělo pneumatiky a starý nábytek vozit do sběrného dvora. Jelikož se jedná o zapadlé místo, problému se dlouho nikdo nevěnoval a teď už je skládka tak velká, že by její odstranění stálo velké peníze, které město nemůže jen tak investovat. Skládování znečišťuje podzemní vodu a znehodnocuje půdu. Ty ale víš, že v Příbrami se díky zájmu lidí podařilo skládku odstranit a na místě vytvořit rozkvetlou louku s hmyzím hotelem. Předlož **DŮVĚRYHODNÁ DATA, FAKTA, INFORMACE A DŮKAZY**, jak se podařilo problém v Příbrami řešit. Jaký je dopad této činnosti? Nabídní ověřené informace a zkušenosti lidí, kteří problém řešili. Shrň výsledky výzkumů, popiš dosavadní činnost týkající se ochrany, nebo naopak zhoršování situace v místě, o kterém chceš psát ty.

Ohlédnutí se zpět a poučení

Podrobně si nastuduj způsob, jakým lidé v Příbrami postupovali. Kolik stál odvoz odpadu? Jak je třeba půdu ošetřit, než na ní vysadíš květiny? Jaké květiny se na takové místo hodí? Co dalšího by se na místě dalo udělat, aby se tam lidé cítili dobře? Nyní už víš, jak problém řešili jiní a můžeš se z jejich činnosti poučit. Tvým cílem je předložit návod, znovu využitelný model, jak v dané situaci postupovat. Ukaž lidem, jak lze informace získané rešerší využít, jak mohou pomoci jinde a jindy, co je potřeba udělat pro to, aby se daný problém vyřešil. Ukaž jim konkrétní cestu, **POUČENÍ**, příklad, který fungoval, který může být prospěšný pro ostatní v podobné situaci. Umožňuje čtenáři porozumět principu, na kterém stojí řešení problému.

Limity

Příbramským se podařilo proměnit skládku na květnatou louku, podél které rozmístili lavičky a naučné tabule. Místo teď navštěvuje mnoho lidí za účelem relaxace, učí se o květinách a hmyzu. Vyřešilo ale město i problém nakládání s odpadem? Lidé založili nelegální skládku, protože dostat odpady na místo k tomu určené bylo příliš složité. Založení louky je řešením problému, ale neřeší příčinu... Žádné řešení není dokonalé, kvalitní žurnalistika poukazuje i na slabé stránky

a **LIMITY** daného řešení. Pojmenovat slabé stránky umožní lidem, kteří se budou naší prací dále inspirovat při řešení svého problému, aby je rozpoznali, neopakovali, ale poučili se z nich.

DEJ VĚDĚT O SVÉM PROJEKTU

Deset kroků pro psaní reportáže

Hlavním výstupem informování o výsledcích bádání tvého týmu bude reportáž, která by se na závěr měla dostat až k publikaci v médiích. Společně s týmem střeďej průběžně informace o výzkumu, výpovědi stěžejních lidí, až budeš mít pocit, že to do sebe vše zapadá, začni psát reportáž. V reportáži uplatníš vše, co ses v projektu naučil.

1. Vyber si téma

Téma reportáže může být stejné, jako téma celého projektu, případně si můžeš vybrat jen jeho část. Musí tě zajímat, ale zároveň uvažuj nad tím, zda bude téma zajímavé i pro tvé čtenáře. Mělo by být aktuální, může být i nadčasové, ideální je, chceš-li se o něm dozvědět víc, o to líp se ti na něm bude pracovat. Nezapomeň, že se jedná o týmovou práci. Jedná se o téma, na kterém jste se většinou shodli?

2. Začni s rešerší

Informace získáš z článků na internetu a v časopisech, nebo přímo z rozhovorů.

Začni informacemi, které najdeš na internetu, nebo v tradiční tištěné podobě (sekundárními zdroji): najdi si více informací v místní knihovně a na internetu. Projdi si, co se o daném tématu píše.

Prozkoumej například oficiální webové stránky institucí/organizací, které se tvým tématem zabývají, hledej ale i vědecké články o tématu (použij například vyhledávače: Google scholar, EBSCO, ENVIROnetBASE). Hledat můžeš i v populárně naučných člancích a v různých důvěryhodných časopisech (o environmentálních tématech píše například časopis Vesmír, National Geographic, Sedmá generace, Ekolist často i Respekt...). Novinář přichází do terénu připravený, poučený o tom, co už se o tématu ví. Neptá se “co” se v místě děje, ale hledá odpověď na otázku “proč?”, případně “jak?”.

Pokračuj rozhovory s lidmi, kteří jsou pro tvůj výzkum důležití (primárními zdroji): to jsou lidé, kteří jsou spjatí s tvým tématem, nejčastěji odborníci, mohou to být ale také policisté, politici, vedoucí podniků, komunitní aktivisté, starosta nebo ředitel tvé školy. Jsou to také lidé, kteří jsou daným společenským problémem ovlivnění. Představme si třeba projekt zaměřený na úpravu nedalekého parku: je dobré zeptat se návštěvníků, co jim v parku chybí, můžou tě inspirovat a přivést tě k novým nápadům. Neboj se zeptat ani rodičů, nebo babičky. Třeba bude vědět, jak místo vypadalo dřív, nebo kdo by o parku mohl vědět víc.

Tvým úkolem je zjistit, kdo jsou hlavní hrdinové tvého příběhu a oslovit je s prosbou o poskytnutí rozhovoru. Nejlepší je, bavit se s lidmi přímo v místě, kde se daný problém odehrává. Pokud chceš napsat dobrou reportáž, budeš potřebovat nejen svůj pohled na daný problém a

zkušenost z místa dění, ale především pohledy stěžejních aktérů. Právě na nich tvá reportáž stojí. Nezapomeň, že nic není černobílé, dej prostor všem stranám.

3. Připrav si otázky předem

Lepší, než spoléhat na to, že otázky a témata vyplynou z konverzace, je být připravený. Než se vydáš dělat rozhovor, vymysli si alespoň deset otázek, na které se chceš daného člověka zeptat. Zatrhni si jednu nebo dvě z nich, na které za každou cenu musíš získat odpověď, tyto otázky tě v rozhovoru podrží, jsou to záchranné pilíře. I tak ale pozorně poslouvej a neboj se upustit od připravených otázek v prospěch lepšího tématu. Dvě ústřední otázky, které sis zaškrtnul/a, ti pomůžou vrátit se vždy k tématu a získat z rozhovoru odpovědi na to, co tě nejvíce zajímá.

Otázky si můžeš vyfotit nebo napsat do telefonu, ať je máš pořád u sebe. Můžeš se dostat i do situace, kdy u sebe papír s připravenými otázkami mít nebudeš. V takovém případě se neboj ptát ani bez připravených otázek. I z takových rozhovorů často získáš perfektní materiál. Neboj se ani oslovit cizího člověka, nebo mu napsat e-mail. Slušně pozdrav a vysvětli, že by ses rád zeptal/a na několik otázek k tvému tématu, zda by si na tebe udělal chvilku. Podepiš se jako žák třídy xy z vaší školy. Jasně, někteří tě odmítnou nebo neodepíší, nenech se ale odradit. Jiní budou ale rádi, že tě zajímá jejich názor a získáš jejich odpovědi. Když to nezkusíš, nezískáš nic.

4. Vyráz do terénu

Reportáž si můžeš představit jako dokumentární film na papíře. Čtenář musí mít pocit, že je na místě, které popisuješ, s tebou. Ukaž mu podsaditého řidiče autobusu s přísným pohledem, který místo pozdravu jen cosi bručí pod vousy, nebo vysokého starostu s protáhlým nosem, který se na tebe dívá skrz brýle posazené na špičce nosu. Abys čtenáře dostal/a do děje, musíš vstát od stolu a jít přímo na místo činu. Pozoruj lidi, jejich vzhled, rychlost chůze, gesta, všímej si vůně i zápachu, hluku i ticha. Právě detaily zapříčiní, že čtenář prožije příběh reportáže s tebou. Buď autentický/á, popisuj své pocity i myšlenky. Rozhovory i celou návštěvu si nahrávej na diktafon, případně do mobilu, nikdy ale nezapomínej i na psané zápisky přímo z místa. Do těch patří tvé postřehy, myšlenky, nápady, zajímavosti, které z nahrávky neuslyšíš.

Nahrané rozhovory si přepiš ideálně celé. S dalšími rozhovory a informacemi se budou vynořovat i nová témata a pasáž, kterou si původně nechtěl ani využít, se může stát důležitou pro tvou reportáž. Nahrávky si ulož do počítače pro případ, že by se někdo z respondentů zpětně hádal o tom, co ti pověděl.

5. Nezapomeň na grafiku – fotky, videa, grafy a infografiky

Než se vůbec pustíš do focení či natáčení, nezapomeň se ujistit, že lidé, které budeš zobrazovat v médiích, s tím souhlasí. To se samozřejmě netýká náhodných kolemjdoucích, kteří se do záběru “připletou”. Pokud by ale na fotce či videu měly být zobrazeny děti (především děti do patnácti let), ujisti se, že máš písemný souhlas rodičů a školy.

Fotka

Reportážní fotka je akční, je záznamem děje. Neměl by na ni chybět člověk. Vystihuje téma. Je ostrá a v dobré kvalitě (do tisku i více, než 3 MB, i na web ideálně aspoň 2 MB, na sociální síť stačí 800x600px).

Video

V novinářské praxi se říká, že jedna fotka vydá za tisíce slov a jedno video za tisíce fotek. Aby to platilo, musí mít video dobrou kvalitu. Než se pustíš do natáčení, zkontroluj:

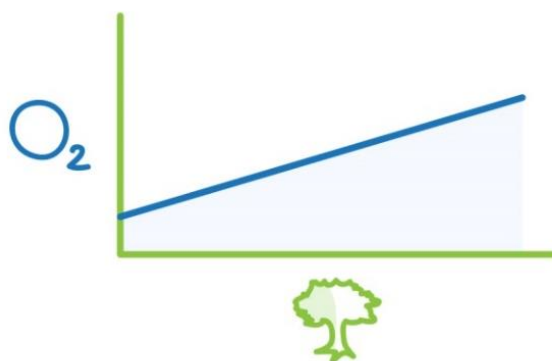
- ✓ zda jsi na tichém, klidném místě
- ✓ zda nenatáčíš proti světlu
- ✓ zda je obraz na fotce zaostřený
- ✓ zvuk natáčeš buď zvlášť na mobil (druhý) nebo na diktafon pro případ, že by zvuk z videa byl nekvalitní. Pokud nemáš mikrofon, ujisti se, že stojíš v blízkosti natáčeného člověka
- ✓ pokud můžeš, využij stativ, aby se ti netřásl obraz. U novějších mobilů bývá zabudovaný stabilizátor. Ujisti se, že je zapnutý.
- ✓ video na YouTube natáčeš na šířku, ale video na Instagram a Facebook je lepší natočit na výšku. Mobil většinou v ruce držíme svisle a sociální síť, jako je Facebook a Instagram, navštěvují lidé nejčastěji právě z mobilu.
- ✓ nepoužívej digitální zoom (přibližování), snižuje to kvalitu. Raději jdi blíž k místu dění.
- ✓ pamatuj, že máš zhruba tři vteřiny na to zaujmout diváka. Pokud je začátek videa nudný, nedokouká ho, i kdyby byl následující obsah sebezajímavější.
- ✓ přidej k videu titulky (spousta lidí si při prohlížení sociálních sítí nemůže vždy zapnout zvuk). Můžeš využít například aplikaci Kapwing.

Pro úpravu videí můžeš zdarma použít programy FilmoraGo, Magisto, Adobe Premiere Clip, Quik, nebo Cute CUT.

Tvorba grafů a infografik

Můžeš použít zdarma dostupné programy Canva a Piktochart. Prostřednictvím infografiky můžeme připoutat pozornost čtenáře, ale také vysvětlit data, která by byla v textu těžko srozumitelná.

Při tvorbě grafů a infografik nezapomínej na dostatečnou velikost písma, střídmost barevnost grafů, aby barvy nepřebily informace. Pokud si nebudeš vědět rady, požádej o pomoc učitele informatiky, určitě ti rád pomůže.

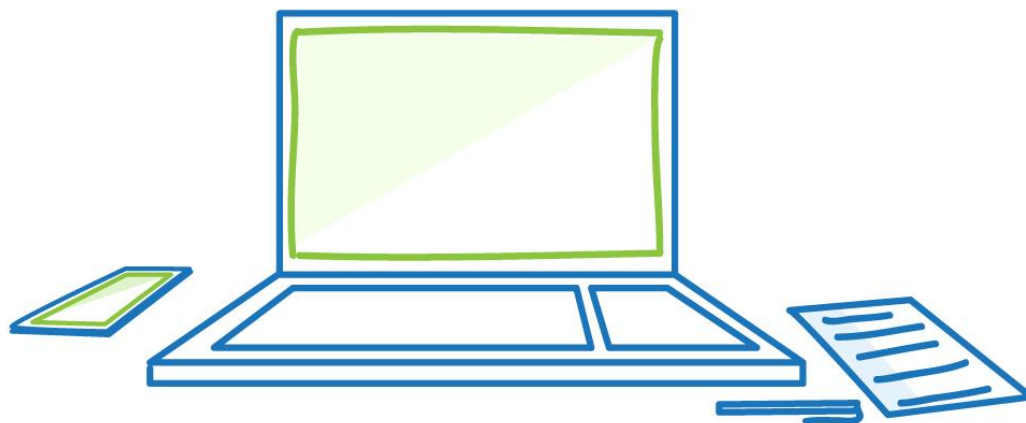
6. Důvěřuj ale... po návratu z terénu pokračuj v rešerších

Rozhovory i zkušenosti z terénu ti přinesou nové poznatky, možná něčemu nebudeš rozumět, nebo narazíš na téma, o kterém si doposud nevěděl/a. Vrať se proto k průzkumu na internetu, rozšiřuj znalosti z terénu o nové obzory, ptej se svých respondentů na další lidi, kteří by podle nich měli k tématu co říct. Pokud je nevyužiješ hned, uschovej je, mohou se ti hodit pro další článek ;-).

7. Začni psát

Článek se většinou skládá ze třech částí:

- **perex:** vhod' čtenáře do děje. Kde se nacházíš? Co se děje kolem tebe? Začátek reportáže nemusí obsahovat ty nejdůležitější informace, ale měl by čtenáře navnadit k tomu, aby se chtěl o tématu dozvědět víc. Používej detaily, co vidíš, cítíš, prožíváš.
- **tělo:** sem patří vysvětlení problému, o kterém chceš psát a příběhy lidí, kterých se téma dotýká. Jako příklad lze uvést příběhy z míst, kde problém vyřešili – jak to udělali a jaké problémy konkrétně řešili?
- **pointa:** na závěr každé reportáže patří pointa. Co vyplývá z příběhu, který vyprávíš?

8. Střídej informační a příběhové odstavce

Výpovědi jednotlivých lidí přidají tvému příběhu na důvěryhodnosti, ale také na zajímavosti. Výpovědi můžeš převyprávět i vlastními slovy, použít je jako zdroj pro tělo článku. Do citací vybírej takové části rozhovoru, ve kterých nejsou jen fakta, ale i emoce. Kdybys je popsal/a vlastními slovy, ztratily by kouzlo. Jedná se o peprnosti, názory respondentů, pasáže, ve kterých popisují radost, smutek, rozčarování.

I v reportáži je důležité nezapomínat na fakta, které pomohou čtenáři pochopit o čem píšeš. Tyto pasáže jsou ale pro čtenáře složitější, čte je pomaleji, musí se více soustředit. Je proto

dobré střídat je s příběhovými pasážemi, prokládat je citacemi, které text ožíví (viz. střídání vagónů v článku od Kláry Kubíčkové).

9. Vytvoř chytlavý, úderný, ale pravdivý titulek. Text prokládej mezititulky

Titulek (v hovorové češtině nadpis článku) je paradoxně nejlepší tvořit, až když už máme celý text napsaný. Měl by vystihnout hlavní sdělení článku. Musí být úderný, chytlavý a měl by obsahovat sloveso. Titulek by u krátkých zpráv ideálně neměl překročit hranici 60 znaků, u článků typu reportáže, a pokud si to ale článek žádá, lze toto pravidlo porušit (rozšířit ho na 120 znaků). Důležité je, aby titulek zaujal, ale nelhal. Pro lepší orientaci v textu je dobré myslet také na mezititulky, které text rozdělí do tematických podsekci. Mezi zajímavé titulky patří krátké a výstižné útržky z rozhovoru, pár slov z úst hlavních hrdinů tvého příběhu, které zaujmou. Naopak je dobré vyhnout se klišé (třešnička na dortu/kdo nezažil, nepochopí...)

Příklady dobrých titulků:

- ✓ D8: kontroverzní jízva Českého středohoří
- ✓ Vložky pro ekoložky
- ✓ Spokojené dítě netouží vyrůst a dospět
- ✓ Masový příklon k veganství?
- ✓ Globální oteplování pro nás začátečníky
- ✓ Odpadky za všechny naše peníze

10. Nezapomeň si po sobě text znovu přečíst

I mistr tesař se někdy utne. Radši se článek dvakrát přečti, zkontroluj gramatické chytáky a pokud si něčím nejsi jistý, nahlédni do příruček spisovné češtiny, zkontroluj nejčastěji špatně používaná slova. Neboj se zeptat také své učitelky nebo učitele češtiny. Určitě ti rád/a pomůže. Můžeš například ve skupinách se spolužáky komentovat, co se komu líbí a co je naopak ještě potřeba dodělat. Někdo jiný se zase může zaměřit na úpravu gramatiky. Společně se takto dostanete k co nejlepší verzi článku.

Práci na článku ti můžou ulehčit tyto zdroje k reportážím:

- Připomeň si gramatiku! Nejčastěji špatně užívaná česká slova <https://jazykove.fairlist.cz/2014/01/20-nejcasteji-spatne-uzivanych-ceskych-slov-cast-1/>
- Tipy jak na grafiku <https://www.lupa.cz/clanky/jak-vytvorit-logo-obrazek-s-citatem-kolaz-infografiku-uzitecne-nastroje-2-0/>
- Infografika <https://piktochart.com/>
- Volně přístupné fotky ke článkům nebo k inspiraci <https://www.lupa.cz/clanky/kde-muzete-zdarma-ziskat-pouzitelne-obrazky-pro-vase-stranky-2-0/>
- Nástroje Google pro novináře v AJ <https://newsinitiative.withgoogle.com/training/>

Kde hledat důvěryhodné zdroje environmentálních dat? Zkus odkazy níže:

- MŽP – Zprávy o stavu životního prostředí

https://www.mzp.cz/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace

- MŽP – Statistické ročenky o stavu životního prostředí
https://www.mzp.cz/cz/statisticka_rocenka_zivotniho_prostredi_publikace
- MŽP – Informační systémy životního prostředí
https://www.mzp.cz/cz/informacni_systemy_zivotniho_prostredi
- CENIA
<https://www.cenia.cz/#aktuality>
- Český statistický úřad
<https://www.czso.cz/>

Jak pracovat se sociálními sítěmi

Pokud se naučíš zacházet se sociálními sítěmi, tiskovými zprávami, blogem a newsletterem, budou ti dobrým pomocníkem v propagaci aktivit tvého týmu. Byť se na první pohled může zdát, že jsou si jednotlivé sociální platformy podobné, je potřeba vnímat jejich rozdílnost a využívat jejich jedinečných vlastností.

Než začneš informace sdílet na různé sociální sítě, vytvoř si (třeba ve wordu) originální příběh a ten přizpůsob jednotlivých sociálním médiím. Používat stejný obsah na všech kanálech je začátečnická chyba ;-).

V dnešním světě jsou součástí sociálních sítí jako je Instagram, Facebook, Twitter a LinkedIn takzvané hashtagy (#). Jedná se vlastně o klíčové slovo, kterým můžete označit články, dokumenty či jejich části jako fotky nebo videa. Hashtagy pomáhají shromažďovat všechny informace k danému tématu a tím zvýšit jeho viditelnost na sociálních sítích. Pro příspěvky související s PULCHRA nezapomeň používat hashtagy:

#ScienceReporters

#PULCHRA

UrbanEnvironment

Facebook

Poprvé jste se s výzkumným týmem sešli na poradě a dáváte dohromady, co vlastně v následujícím roce budete dělat. Jste úplně na začátku vaší badatelské cesty, ale už teď je na čase dát o sobě vědět! Facebook a Instagram je to pravé místo k propagování události, sdílení článků publikovaných v novinách či na webu a budování virtuální komunity. Facebook ti umožňuje mít přehled o tom, co za lidi tě sleduje. Své články pak můžeš zaměřit právě na svou cílovou skupinu.

Facebook použij v případě, že chceš svým followerům sdělit konkrétní výsledek svého bádání, informaci, kterou se chystáš dále rozvinout v článku. Aby tvůj příspěvek zaujal, neměl by se na Facebooku zobrazovat delší než na pěti řádcích. Čím kratší a výstižnější výpověď bude, tím spíš si jí tví fanoušci přečtou. Proto šetři slovy, používej hesla, více se rozepíšeš v článku.

Co všechno patří do příspěvku na Facebooku

- **Text:** musí zaujmout, max 5 řádků, informace o výsledcích výzkumu/představ svůj tým! Sdílej příběhy zapojených lidí
- **Emotikony**
- **Odkazy:** na články a webové stránky či jiné výstupy tvého bádání, ale také na lidi, organizace a instituce, kterých se příspěvek týká.
- **Obrázek:** fotky z porady týmu, ale i z výzkumu
- **Video:** toč na výšku, ideálně přidej k videu i titulky. Na Facebooku můžeš také využít funkce živé vysílání
- **Otázky, výzvy, soutěže:** zapoj své followery do bádání, ukaž jim, že tě jejich názor zajímá.
- **Pozvánky na události**

Jak má příspěvek na Facebooku vypadat?

- **Informuj:** vypíchni zajímavosti, ale neprozrad' všechno! Tvým cílem je navnadit čtenáře, aby si přečetl článek, nebo se podíval na web tvého týmu
- **Označuj:** spolužáky, přátele, organizace i instituce, které v textu zmíníš. Stačí jen napsat jejich jméno a před něj dát @.
- **Přidej link:** odkazuj uživatele na stránky, kde se dozví více informací o tvém výzkumu. Používej bit.ly, abys zkrátil délku linku.
- **Přidej obrázek nebo video:** ideální velikost obrázku na Facebooku: 800x600
- **Bud' mobile friendly:** nahrávej na Facebook takové obrázky, jejichž obsah bude dobře viditelný i na mobilu. Pokud natáčíš video na Facebook, natoč ho na výšku.
- **Zapoj čtenáře:** buď klidně první, kdo příspěvek okomentuje. Přidej otázku, abys přiměl čtenáře k odpovědi. Diskuze přitáhne další uživatele.
- **Bud' dostupný:** je důležité odpovídat lidem na jejich dotazy pod komentářem, ať už píší cokoliv. Bud' slušný.
- **Zůstaň pozitivní:** pak je větší pravděpodobnost, že si uživatelé příspěvek přečtou.
- **Dodržuj periodicitu:** příspěvky nemusíš vydávat každý den, stačí jeden příspěvek týdně. Důležité je dodržet pravidelnost.

Instagram

Instagram je sociální síť vhodná především pro sdílení obrázků a videí z života. Je ideální k získání pozornosti tvých vrstevníků, vhodné pro rychlé a aktuální informování o tvém bádání. Ve věkové kategorii 7-17 let je Instagram třetí nejpoužívanější sociální sítí mezi českými dětmi (Zvolši.info, str. 27-28).

Co sdílet?

- **Story:** fotky o každodenních událostech s popiskem. Na Instagramu si nemusíš lámat hlavu s dlouhými popisky, stačí sdílet hezkou fotku s jednou větou.
- **Videa:** zobrazující zajímavosti z výzkumu. Jednou z hojně využívaných funkcí Instagramu je živé vysílání.
- **Fotky do feedu (na nástěnce):** patří sem fotky zachycující významnější události, které budou tvé fanoušky zajímat i zítra, případně za týden. Prostřednictvím feedu reprezentuješ váš tým. Vyfoť hezkou fotku z první porady, fotku místa, které chceš proměnit k lepšímu (později můžeš sdílet příspěvek před a po), udělej společnou fotku týmu.

Jak má příspěvek vypadat?

- **Edituj:** uživatelé Instagramu si potrpí na skutečně hezké fotky. Neboj se proto sáhnout po aplikacích, jako je Picasa, Camera+ nebo Snapseed na úpravu fotek. S úpravami a filtry to ale nepřeháněj.
- **Pravidlo třetiny:** představte si, že je obrázek rozdělen vodorovnými i svislými čarami na třetiny. Focený objekt by měl ležet na jedné z těchto čar nebo nejlépe na jejich průsečíku.
- **Popisek:** použij text, který zaujme, ideální je otázka.
- **Označuj:** kamarády, spolužáky, instituce, které jsou na fotce, nebo s ní mají něco společného.
- **Nezapomeň na hashtagy:** podle těch tě totiž najdou noví fanoušci! S hashtagy nešetři, ale pamatuj, aby odpovídaly obsahu příspěvku, ať nevytváříš klamavou reklamu.
- **Pravidelnost:** přispívej pravidelně, aspoň dvakrát týdně.
- **Videa natáčeš na výšku:** Instagram je síť určená především pro mobily, které přirozeně držíme v ruce vertikálně.

YouTube

S týmem jste se pustili do bádání. Možná, že provádíte výzkum v terénu, mapujete místo, které budete chtít změnit k lepšímu. Možná si zrovna kreslíte, jak by mělo místo na závěr projektu vypadat, nebo děláte rozhovory. Natoč to! YouTube je ideální platforma pro sdílení delších výstupů tvého bádání v podobě videa, které můžeš využít v článku nebo na Instagramu a Facebooku.

Bavíme se o druhé nejpoužívanější sociální síti vůbec. Denně uživatelé YouTube zhlédnou až miliardu hodin videí. YouTube je sociální sítí pro všechny věkové kategorie, pro uživatele pod 17 let

je to ale dokonce síť číslo jedna. Právě na této síti tak můžeš cílit jak na své vrstevníky, tak na širší veřejnost.

- Vytvořte společně s vašimi učiteli účet na YouTube
- Přidej video, pamatuj, že máš zhruba tři vteřiny na to, abys zaujal diváka
- Video můžeš použít i na Facebooku, Instagramu, nebo později v článku
- Programy na editování videa v mobilu zdarma: FilmoraGo, Magisto, , Cute CUT...

Twitter

Ideální pro písemné, stručné a jasné informace o aktuálním dění. Twitter je síť, kterou využívá především starší generace ve věku od 18 do 49 let. Právě z této sítě ale pochází dnes všemi využívaný hashtag, který řadí obsah podle tématu (např. významná událost, sportovní akce, politická kauza). Podle hashtagů tě najdou lidé, které zajímá to, co děláš. Twitter je specifický tím, že omezuje délku sdělení. Příspěvek nesmí být delší, než 280 znaků. Může se to zdát omezující, ale pravda je, že podobným pravidlem je dobré se řídit i na ostatních sítích. V příspěvcích na Twitteru používej otázky a fakta.

Pokud napíšete tweet v angličtině a označíte v něm twitterový účet PULCHRA přidáním @pulchra_eu, upozorní to správce účtu, který pak může tento tweet na účtu PULCHRA sdílet.

Příspěvek na blogu

Máš první výsledky z bádání? Napiš o tom krátkou zprávu. Shrň, na co jste přišli a co jste se naučili. Stačí pár odstavců a několik fotek. I při psaní zpráv na blog dodržuj pravidla z desatera reportéra. Příspěvky na blogu jsou ale zpravidla uvolněnější. Můžeš do nich vnést více svých pocitů, myšlenek a nápadů. Navíc zde nikdo neočekává, že budeš stoprocentně objektivní. Blog slouží k propagaci tvé činnosti, společného projektu tvé třídy. Neboj se v příspěvku pochválit, ani poděkovat lidem, kteří ti při práci na projektu pomohli. Na rozdíl od klasických zpráv můžeš na blogu oslovovat čtenáře. Vyzvi lidi, aby se do tvého projektu zapojili, vytvoř pro ně soutěž, popros je o pomoc, nebo je odkaž na důležité dokumenty, ze kterých při práci vycházíš.

Pošlete příspěvky, které napíšete, svému konzultantovi projektu PULCHRA (můžete je napsat, i když nemáte blog na svém školním webu). Některé z nejlepších blogů budou zveřejněny na mezinárodním webu PULCHRA.

Tisková zpráva

Pořádáš s týmem akci, na které představíte ostatním své výsledky? Nebo jsi přišel/a na něco fakt stěžejního? Konečně jsi získal/a odpověď na tvé otázky od starosty nebo od majitele pozemku, na kterém chceš něco změnit k lepšímu? Pak je čas na tiskovku! Pomocí tiskové zprávy můžeš dát médiím vědět, že se chystá zajímavá akce, nebo že jste přišli na něco, co by je mělo zajímat. Neboj se tiskovou zprávu napsat a poslat ji do lokálních médií! Pokud je zaujmeš, je možné, že o vaší akci napíší. Skvělý bude i článek ve vašich školních novinách!

Jak má vypadat tisková zpráva?

Při psaní tiskové zprávy je vždy dobré přemýšlet o tom, pro koho ji píšeš. Píšeš tiskovku pro rodiče, učitele, nebo pro širokou veřejnost? Koho by zpráva mohla zaujmout? Podle toho zvol styl psaní.

Titulek: musí být chytlavý a přilákat pozornost.

Domicil: na začátek zprávy napiš místo, ze kterého zpráva pochází a datum vydání

První věta: ta často rozhoduje o tom, zda budou novináři zprávu vůbec číst. To nejdůležitější by mělo zaznít už v první větě. Odpověz na otázky: Co? Kdo? Kdy? Kde? Jak? Proč? A to ideálně v tomto pořadí.

Popis – zde uveď čtenáře do kontextu. O jakou akci šlo? O jaký výzkum se jedná?

Citace – začni citací od obyčejných lidí – jak je problém ovlivňuje? Pak přidej citaci od organizace/instituce/pověřené osoby, nebo někoho z výzkumného týmu.

Výzva: vyzvi čtenáře/novináře, aby se pro více informací podívali na váš web – přidej do textu link.

Další info: nezapomeň na závěr tiskové zprávy uvést informace o tvé organizaci/škole (kdy vznikla, jak se dostala k projektu, kde sídlí...) a také informace o partnerské instituci (v tomto případě to může být vzdělávací centrum TEREZA, nebo informace o projektu PULCHRA obecně).

Kontakt: každá správná tiskovka uvádí v závěru kontakt na člověka, na kterého se mohou novináři obracet se svými dotazy. Měl by to být někdo, kdo vždy zvedne telefon a kdo má přehled o výsledcích výzkumu i o činnostech dalších členů týmu.

Co s tiskovou zprávou?

Tiskovku rozešli do lokálních médií, o kterých víš, že se zabývají podobnými tématy, jako je vzdělávání, nebo ochrana životního prostředí (může to být například i lokální deník, noviny, či časopis). Nejlepší je, najdeš-li kontakt na konkrétního novináře, který se věnuje tvému tématu – ať už se jedná o školství, udržitelné plánování města, nebo životní prostředí. Buduj si kontakty mezi novináři.

Kromě samotné tiskové zprávy je také důležité napsat poutavý a výstižný text do e-mailu, který rozešleš novinářům spolu s tiskovkou. V e-mailu zmiň, že se jedná o tiskovou zprávu o studentském projektu vaší školy. Představ jim svou třídu a v krátkosti i projekt, na kterém pracujete. Zmiň se, že budete moc rádi za podporu.

Tiskovou zprávu můžeš také vydat na vašem webu či ve školním časopise.

Pokud média vaši tiskovou zprávu otisknou, dejte vědět svému konzultantovi projektu PULCHRA, aby mohl tuto zprávu sdílet a šířit dále.

Příspěvky do newsletteru

Každý měsíc se zamysli, co jsou nejzajímavější poznatky, na které jste s týmem přišli. Každý úspěch shrň do jednoho odstavce, ideálně, přiložíš-li k němu i fotku. Tyto odstavce se budou hodit do newsletteru, který informuje fanoušky tvého projektu o tom, jak se vám daří. Text i s fotkou následně pošli koordinátorům projektu z PULCHRA. Odstavce se ale mohou hodit i jako příspěvek na Facebook! Pokud projekt PULCHRA v příspěvku označíš @ PULCHRA.ScienceInTheCity, může to na tvůj Facebook také přivést více fanoušků.

DESATERO BEZPEČNOSTI NA SÍTI

1. Vyfoť si to sám/sama

Lehce vyhledatelné obrázky všeho druhu na internetu lákají k využití v našem článku nebo příspěvku na Facebooku. Není to s nimi ale tak jednoduché. Každý obrázek, fotografie, graf i infografika má svého autora. Na obrázky se vztahují autorská práva, a proto je můžeme využít pouze se souhlasem autora, nebo si koupit licenci. Nestačí poctivě citovat stránku, na které jsme obrázek našli, řešením není ani obrázek oříznout nebo otočit. Pokud fotku použiješ neoprávněně, může ti to způsobit nepříjemnosti v podobě někdy i několika tisícové pokuty. Proto je lepší, zvládneš-li si fotku vyfotit sám. Vlastní fotky bývají navíc často zajímavější, aktuálnější a mnohdy i kvalitnější než obrázky, které najdeš na internetu.

2. Babiččino pravidlo

“Pokud se post bojíš ukázat babičce, aby nepadla do mdlob, na internet určitě nepatří” (Dočekal a kol., 2019:32).

3. Pozor na vir

Chytit vir na internetu je stejně lehké, jako ve skutečnosti – někdy za to ani nemůžeš. Proto je důležité mít v počítači a v mobilu antivirový program. *“Že jste chytili virus, poznáte tak, že počítač je pomalý, vyskakují okna, záplava reklamy, která tam nikdy nebyla, okna nejdou zavřít, připojení k internetu je neustále ucpané a nedaří se nikam dostat. Některé programy nemusí jít spustit. Může se stát, že vás přestane počítač zcela poslouchat a na obrazovce vyskočí vzkaz o napadení a o tom, že musíte zaplatit výkupné. V takovém případě je potřeba provést kompletní kontrolu antivirovým programem,”* (Dočekal a kol. 2019:33-34). K prevenci patří neotvírat

přílohy e-mailů od neznámých odesílatelů, vyhnout se klikání na neznámé odkazy, opatrnost při stahování her či neznámých programů zdarma.

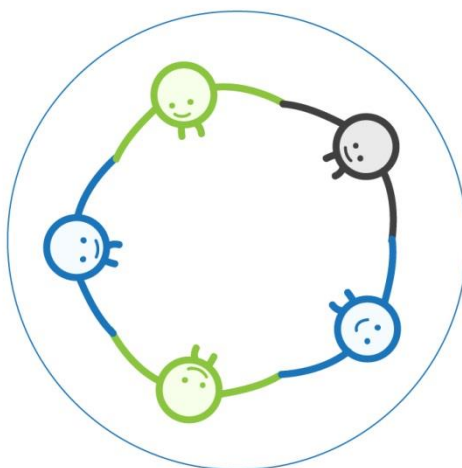
4. Nepodlehni fake news

Hledání informací vhodných pro tvůj článek můžou fake news, neboli neověřené, zavádějící a někdy i naprosto lživé zprávy, pěkně znepríjemnit a zpomalit. Právě rychlost dnešního zpravodajství má často na svědomí jejich šíření. Existuje několik pravidel, jak se nenechat nachytat.

- ✓ **Všímej si zdrojů.** Pokud v textu nejsou zdroje, znamená to, že je autor buď nenašel, nebo je ani nehledal a příběh si sám vymyslel. V takovém případě je dobré zapátrat na jiných zpravodajských portálech a informaci si ověřit, a to klidně i v zahraničních zdrojích. Ověřování informací je koneckonců dobré i v případě, že článek obsahuje všechny potřebné náležitosti. Různí novináři ti mohou ukázat různé pohledy na dané téma. Všímej si také, kdo je autorem článku a na jakém webu či zpravodajském portálu si text našel. Bulvární plátky typu Blesk nebo Aha! nejsou vhodným podkladem pro tvoje bádání. Pokud v článku není uvedený autor, i to je důvod k obezřetnosti.
- ✓ Nezapomeň také, že **nic není černobílé** a pokud nějaký článek tvrdí opak, je to opět důvod k opatrnosti. Nechal autor článku prostor k vyjádření všem zúčastněným stranám? Co by k tématu asi řekla opozice?
- ✓ Pozor také na **falešné authority**. Vidíme to i v médiích, kdy si novináři šetří práci s dohledáváním konkrétních zdrojů a místo toho použijí otřepané slovní spojení: vědci tvrdí. Ale jací vědci? Z jakého institutu? Ptá se zvědavý čtenář. Za falešnou autoritu můžeme považovat i zdroje, které působí důvěryhodně, ale o daném tématu nemají kompetenci mluvit. Představme si třeba herce Petra Rychlého, který komentuje situaci ohledně koronavirové pandemie, protože hraje v Ordinaci v růžové zahradě doktora. Podobný případ je, mluví-li bývalý prezident Václav Klaus o klimatické změně.
- ✓ Tvůrci fake news se nebojí **manipulovat s obrázky a grafy**, ale také **s našimi emocemi**. Prostřednictvím grafických programů lze upravit obrázky tak, že zcela změni svůj význam. Stejně tak většina titulků u článků, a to i v seriózních médiích, má bulvární podtón, aby čtenáře přinutily číst víc. Pokud v tobě článek vzbuzuje silné emoce, uvažuj o jeho obsahu kriticky a radši si ho ověř.

5. Jedeme v tom spolu

Budme na sítích aspoň občas společně, učitelé i studenti, rodiče i děti. Ve skupině je lehčí odhalit, co je lež, co přetvářka, co nevinná zábava a co je fakt nebezpečné. Být v “digitální džungli” společně, a navzájem se upozorňovat na nebezpečí, je lepší řešení.

6. Nezabezpečená wi-fi

Volně dostupná wi-fi bez přihlašovacího hesla je další lákadlo, zvláště pokud nemáte v mobilním tarifu zahrnutá data. Právě na nezabezpečenou wi-fi je ale potřeba dávat si pozor. Možná ti někdo skutečně chce zdarma poskytnout přístup k datům, je ale možné, že se chce jen dostat do tvého e-mailu, na tvůj facebookový profil, nebo dokonce do tvého internetového bankovníctví. Tvůrce falešné wi-fi totiž dokáže sledovat tvou činnost na síti, vidí, na jaké stránky chodíš a jaká hesla používáš. Snaž se také vyvarovat toho, aby se tvůj mobil, tablet nebo notebook k nějaké wi-fi připojoval automaticky. Na neznámé wi-fi buďte při stahování aplikací a programů dvakrát opatrnější. Neznámý útočník může místo správného programu podstrčit jeho zavírovanou podobu. Pokud ale poskytovatele wi-fi znáš, například wi-fi u někoho doma nebo ve vlaku, klidně se připoj.

7. Osobní informace na internet nepatří

Sdílení informací jako je telefonní číslo, bydliště, nebo věk si dvakrát rozmysli. Nejen že je společnosti mohou použít k cílené reklamě, ale na základě osobních údajů se zcela cizí člověk může dostat třeba až k tobě domů.

8. Střídej čas on-line s jinými aktivitami

I v případě, že na sítích dodržujeme všechna pravidla bezpečnosti, platí zde pravidlo “všeho s mírou”. Vyhrad si předem čas na práci a po jeho uplynutí si dopřej trochu pohybu, nebo třeba chvíle odpočinku na procházce se psem nebo v parku při sportu. Pokud trávíme na internetu příliš času, můžeme si na něm také vybudovat závislost. Důsledky modrého záření monitorů

ještě stoprocentně neznáme, přeci jen jsou tu s námi pořád ještě docela krátkou dobu. *“První výsledky ale naznačují, že není od věci záření omezovat – vypínat na noc wi-fi, nespát s mobilem u hlavy a utíkat do přírody,”* (Dočekal, 2019: 21).

9. Pozor na hejty

Internet nám dal volnost, rychlý přístup k informacím, ale také jistou míru anonymity. Vylévat si srdce na síti z bezpečného místa za svým monitorem je pro mnoho lidí jednodušší, než říct svůj názor druhému do očí. To ale mnohdy vede ke zbytečným hádkám a emocím. Zkus se jednoduše na síti chovat tak, jako by ses choval k lidem, které potkáš na ulici. Pamatuj na základy slušného vychování a nepřispívej tak k šíření nenávistných komentářů.

10. Prožívej, až pak sdílej

Někdy pro sdílení životních událostí s přáteli na sítích zapomínáme na to si je sami jak se patří užít. Nejprve si užijte kouzlo okamžiku, až pak sdílejte. Zjistíte, že když příspěvek přidáte za pár hodin nebo až příští den, nic se nestane.

#BeSafe: Další zdroje v AJ:

- Bezpečnost na internetu <https://www.youtube.com/watch?v=HxySrSbSY7o>
- Bezpečnost na internetu pro mladší děti <https://www.youtube.com/watch?v=aMSHtE42mmI>
- TEDtalk “How to be safe online, from a young person” <https://www.youtube.com/watch?v=hV1sigh6WKA>
- Jak číst na internetu <https://www.youtube.com/watch?v=lwptAak6Vho&list=PL8TjVyuBdsCnTZiAYcQcF4v-6dw0nIRJm&index=7>

#BudDobrej: Další zdroje v ČJ:

- Brožura Průvodce po sociálních sítích od Zvolši.info https://zvolsi.info/app/uploads/2020/01/zvolsi_brozura_digitalni.pdf
- Krátké výzvy ČT od tvůrců V síti
- <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12360773574-v-siti/21856227079/>

Použitá literatura:

DOČEKAL, Daniel, Jan MÜLLER, Anastázie HARRIS a Luboš HEGER. *Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace*. 1. Praha: Mladá fronta, 2019. Flowee. ISBN 978-80-204-5145-3.

FEE MANUAL: Storytelling and Social Media. *Foundation for Environmental Education* [online]. Copenhagen, Denmark: 2019 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: <https://my.visme.co/projects/76oe9vmy-fee-media-guide>

KOLOMAZNÍKOVÁ, Eliška. Nahlížení českých novinářů na pracovníky PR jako na informační zdroj. Praha, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce Václav Moravec.

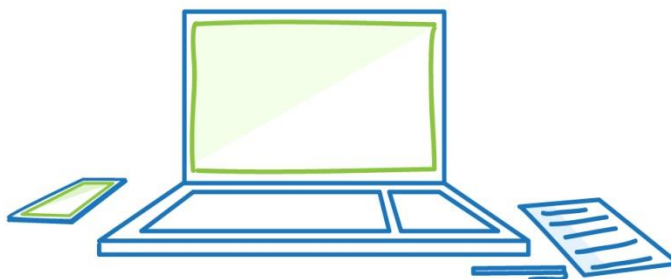
KŘIVÁNKOVÁ, Kateřina, Josefína KNOLLOVÁ a Marijana ŠUTOVÁ. PRŮVODCE PO SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH. In: *Zvol si info* [online]. Brno: Zvol si info z.s., Nadační fond Avast, 2019 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: https://zvolsi.info/app/uploads/2020/01/zvolsi_brozura_digitalni.pdf

SVOBODOVÁ, Lenka. Novináři mění svět. „Solutions journalism není aktivismus, ale hledání cest k řešení problémů,“ říká děkan. *IROZHLAS* [online]. Praha: Český rozhlas, 2020, 4. 6. 2018 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/solution-journalism-dobra-vule-novinari_1806041315_dp

DESATERO REPORTÉRA

- 1) Vyber si aktuální téma, které je ti blízké a zároveň věříš, že je důležité i pro tvé budoucí čtenáře
- 2) Začni s rešerší, čerpej z primárních i sekundárních zdrojů
- 3) Vytvoř si dotazovací schéma, soubor otázek, jako záchytné pilíře tvého rozhovoru
- 4) Vyráz do terénu, buď zvědavý, pozorný a neboj se své respondenty konfrontovat
- 5) Nezapomeň na fotky! Výstižné a v dobré kvalitě. Fotka má být akční, musí na ní být člověk (nezapomeňme ho požádat o svolení k použití fotografie)
- 6) Důvěřuj ale... vrať se k rešerším – ověř si informace z terénu a zasad' je do kontextu
- 7) Začni psát. Začni příběhem, který vtáhne čtenáře do děje, až pak pokračuj fakty a informacemi
- 8) Střídej informační a příběhové odstavce
- 9) Vytvoř chytlavý, úderný, ale pravdivý titulek. Text prokládej mezititulky
 - 10) Celý článek si po sobě nezapomeň znovu přečíst

DESATERO BEZPEČNOSTI NA SÍTI

1. Vyfoť si to sám/sama
2. Babiččino pravidlo
3. Pozor na vir
4. Nepodlehni fake news
5. Jedeme v tom spolu
6. Nezabezpečená wi-fi
7. Osobní informace na internet nepatří
8. Střídej čas on-line s jinými aktivitami
9. Pozor na hejty
10. Prožívej, až pak sdílej

JSME PŘIPRAVENÍ NA NATÁČENÍ VIDEO?

Než se pustíš do natáčení:

- ✓ zkontroluj, zda jsi na tichém, klidném místě.
- ✓ zkontroluj, zda nenatáčíš proti světlu.
- ✓ ujisti se, že je obraz na fotce zaostřený.
- ✓ zvuk natáčeš buď zvlášť na mobil (druhý) nebo na diktafon nebo se ujisti, že stojíš v blízkosti natáčeného člověka.
- ✓ využij stativ, aby se ti netřásl obraz. Zapni stabilizátor ve svém telefonu.
- ✓ video na YouTube natáčeš na šířku, video na Instagram a Facebook na výšku.
- ✓ nepoužívej digitální zoom, raději jdi blíž k místu dění.
- ✓ pamatuj, že máš zhruba tři vteřiny na to zaujmout diváka.
- ✓ přidej k videu titulky.

PULCHRA City Science Reporters

Aktivity pro nácvik a prohloubení reportérských dovedností

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 824466.

Milí pedagogové a studenti, milí reportéři,

v této brožurce najdete aktivity navazující na informace z Příručky mladého reportéra. S pomocí aktivit si procvičíte a lépe pochopíte jednotlivé fáze tvorby reportérského výstupu.

Aktivity jsou připraveny tak, abyste mohli vyzkoušet procvičení v každé fázi vaší reportérské činnosti od kladení otázek až po zhodnocení spolupráce ve vašem týmu v průběhu průzkumu, sběru dat a psaní reportérského výstupu.

Pracovní texty k jednotlivým aktivitám záměrně nebyly zahrnuty do této příručky. Pokud je to možné, použijte texty, které souvisejí s vámi zvolenou Městskou výzvou a problematikou, na kterou se ve svém projektu zaměřujete. Takové texty budou pro Reportéry nejužitečnějším podkladem pro pochopení problému a tvorbu výstupů.

Většina aktivit je navržena pro společnou práci při výuce. Mnoho z nich však lze snadno přizpůsobit i pro online výuku. Pokud zdravotní omezení osobní setkávání neumožňují, neváhejte aktivity upravit tak, aby vám pro práci v online prostředí vyhovovaly. Pro podporu při výběru a úpravách aktivit kontaktujte svého konzultanta nebo vzdělávací centrum TEREZA na adrese lenka.kleger@terezanet.cz.

Aktivity vychází z našich zkušeností a práce s učiteli a žáky v rámci programu GLOBE a Mladí reportéři pro životní prostředí.

Věříme, že vám budou k užitku.

Váš tým PULCHRA

Obsah

Obsah	3
Přehled aktivit.....	4
Aktivita	5
Lepení stromu otázek	5
Balon	5
Kmeny a kořeny	5
6 W	5
Sněhová koule	6
Myšlenková mapa	6
Chystáme se na průzkum	6
Co už jsme zjistili	7
Checklist	8
Hledáme informace	8
Různé úhly pohledu	9
Jak se dělá rozhovor	10
Náš rozhovor	12
Detektivní zápletka	13
Burza návrhů řešení: Brain writing	13
Hledáme konsensus	14
Mapování a analýza problému	15
INSERT	16
Stručný jako zpráva na Twitter	17
Čemu mohu věřit?	18
Aktivita Gapminder	18
První společné hodnocení	20
Terč	21
Graf pocitů	22
Zdroje.....	23

Přehled aktivit

Název aktivity	Kladení otázek	Výběr tématu	Komunikace s komunitou	Plánování a příprava průzkumu	Orientace v tématu, hledání souvislostí, formulace stanoviska	Hledání a návrh řešení	Práce se zdroji informací	Prezentace, fotografie, video	Hodnocení
Lepení stromu otázek	•	•							
Balon	•	•							
Kmeny a kořeny	•			•			•		
6 W	•				•				
Sněhová koule		•							
Myšlenková mapa		•			•				
Chystáme se na průzkum		•	•						
Co už jsme zjistili		•		•				•	
Checklist				•					•
Hledáme informace					•	•	•		
Různé úhly pohledu						•	•		
Jak se dělá rozhovor			•				•		
Náš rozhovor			•				•		
Detektivní zápletka							•		
Burza návrhů řešení: Brain writing					•	•			
Hledáme konsensus					•	•			
Mapování a analýza problému					•	•	•		
INSERT							•		
Stručný jako zpráva na Twitter							•		
Čemu mohu věřit?							•		
Aktivita Gapminder							•		
První společné hodnocení									•
Terč									•
Graf pocitů									•

Aktivity

Lepení stromu otázek ⁽¹⁾

Čas: 20 minut

Cíl: Žáci vyberou nejvhodnější otázky, kterými se budou ve své další práci zabývat.

Popis aktivity:

Učitel připraví (nebo požádá žáky, aby nakreslili) velký strom na papír A2/A1 nebo na tabuli. Každé dítě má 3 lístečky (bílé), na které napíše své otázky. Zdůrazněte žákům, že na každý lísteček zapíše jen jednu otázku a co nejčitelněji. Lístečky nalepí na strom (symbolizují květy jabloně). Následuje společné čtení otázek. Pak skupina vybírá, které květy (otázky) jsou zajímavé a je možné je v místních podmínkách zkoumat. Z nich se stanou plody (jablíčka), která žáci budou řešit. Tyto vybrané otázky se mohou přepsat na velké barevné papíry.

Balon ⁽¹⁾

Čas: 30 minut

Cíl: Žáci sepiší otázky k tématu a vyberou 1–3 nejzajímavější, které chtějí řešit.

Popis aktivity:

Ve skupině může proběhnout společný brainstorming otázek k tématu, které budete řešit. Následně se skupina dohodne na 10 nejdůležitějších otázkách k tématu. Poté si každý představí, že sám letí balonem. Balon klesá, protože otázky znamenají zátěž. Aby mohl balon znovu nabrat výšku, je třeba se jedné otázky vzdát a hodit ji přes palubu, pak další a další, až každému zbude jen jedna otázka. Může následovat sdílení a porovnávání ve dvojici, pak diskuse v celé skupině, která otázka je nejdůležitější a zároveň vhodná ke zkoumání a k řešení v našich podmínkách. To bude ta, kterou neodhodíme a budeme ji řešit.

Kmeny a kořeny ⁽¹⁾

Čas: 15 minut

Cíl: Žáci procvičí kladení otázek a získávání informací

Popis aktivity:

Rozdělte žáky do skupin po 4–5 žácích. Připravte pro každou skupinu jednu zajímavou otázku. Nejprve si ve skupině napíše do PL (nebo na kus papíru) svou odpověď na otázku. Následně si v každé skupině zvolí jednoho zapisovatele (kmen), ostatní členové se stanou tazateli (kořeny), kteří zjišťují názory ostatních žáků ve třídě, musí si je zapamatovat (nesmí používat tužku a papír) a tlumočí je svému kmeni, který si je zapisuje. Kmen na závěr shrne, jaké odpovědi na otázku se podařilo skupině získat.

6 W ⁽¹⁾

Čas: 5–15 min.

Cíl: Žáci se dívají na téma z různých úhlů pohledu a odhalují hlubší souvislosti.

Popis aktivity

Název techniky vyplývá z toho, že v angličtině řada tázacích slov začíná na W (Why, What, Where, When, Who; patří k nim ještě How). Nejdůležitější je zde WHY? PROČ?, skrývající i další významy (Kvůli čemu? Z jakého důvodu?). Technika pomáhá žákům vytvořit si uvnitř tématu mnohočetné

vnitřní souvislosti, a tak ho učinit smysluplnější. Získají možnost najít ty informace a myšlenky, které dosud zůstaly neprobádané.

Zkuste vyzkoušet techniku s dvojicemi dětí na kterémkoli tématu. Ať se snaží stále pokládat otázky. Motivujte žáky, aby si zkoušeli různé typy otázek – tedy nejen PROČ. To napomůže zkoušení a rozvíjení kladení otázek, které pak můžeme dalším průzkumem zodpovědět. Ten, kdo na otázky odpovídá, by se neměl opakovat ani debatu ukončovat třeba výrokem „prostě proto“.

Sněhová koule ⁽³⁾

Čas: 20 min.

Cíl: Žáci pojmenují problémy životního prostředí ve svém okolí, diskutují jejich důležitost a aktuálnost.

Popis aktivity:

Udělejte si ve třídě dostatek prostoru pro pohyb nebo nejlépe využijte venkovních prostorů školy či blízkého okolí. Každý žák nejprve obdrží dva papíry. Úkolem bude, aby na oba papíry každý sám za sebe napsal problém životního prostředí v místě, kde žije, který vnímají jako aktuální, který je trápí nebo se jich jinak dotýká. Papíry nepodepisují. Až mají zapsáno, zmačkají papír do tvaru sněhové koule.

V další fázi aktivity bude probíhat koulovaná. Žáci po sobě budou vzájemně házet sněhové koule, pravidlem je, že neházíme do obličeje a vždy dbáme na bezpečnost. Žáky necháme chvíli koulovat, mohou koule sbírat ze země a znovu po sobě házet, už nezáleží na tom, koho papír původně byl.

Po skončení koulované si každý náhodně sebere opět dva zmačkané papíry, rozbálí je a postupně čtou a představují problémy napsané na papírech před sebou.

Na závěr aktivity proběhne diskuze o tom, jak dané problémy žáci vnímají, které chápou jako nejdůležitější a nejaktuálnější k řešení, zda se některý problém objevil vícekrát atp. Problémy přepište na flip a vyvěste je ve třídě tak, abyste se k nim mohli vracet i v dalších hodinách.

Myšlenková mapa ⁽¹⁾

Čas: 15 minut

Cíl: Žáci vymýšlí asociace, které je napadají v souvislosti s problémy životního prostředí v jeho okolí, nápady na jejich průzkum a řešení. Tyto nápady zapisují a logicky třídí a propojují.

Popis aktivity:

Žák si doprostřed papíru (o velikosti nejméně A3) napíše výraz „mé okolí“ nebo přímo název tématu. Pak k němu vymýšlí asociace, které se jeho tématu (výrazu) týkají. Pravidlem je zapisovat všechno a řetězit asociace tak, jak mu přicházejí na mysl (šipky). Po vyčerpání nápadů lze schéma ještě více propojovat, sdružovat hesla do množin, barevně je označit, zdůraznit zakroužkováním apod.

Chystáme se na průzkum ⁽³⁾

Čas: příprava 30 minut

Cíl: Žáci provedou průzkum vnímání problémů životního prostředí ve svém okolí.

Popis aktivity:

Zamyslete se spolu s žáky nad problémy životního prostředí ve vašem okolí. K jejich výběru můžete použít například aktivitu Sněhová koule. Vyzvete žáky, aby vytvořili skupinky podle toho, jaký problém by chtěli řešit, co je pro ně osobně aktuální. Skupinky nemusí být stejně velké.

Úkolem skupin bude připravit a provést průzkum mezi lidmi z okolí, jak oni vnímají problém životního prostředí, kteří si žáci vybrali. Mohou se zeptat příbuzných, rodičů, sousedů nebo náhodných kolemjdoucích. Budou tak zjišťovat, jestli jejich vybraný problém trápí také někoho jiného, jak a jestli už třeba i problém nějak řeší. A možná žáci zjistí, že lidi v okolí trápí ještě další problémy životního prostředí, na které jste při hodině nenarazili. K plánování mohou žáci využít tyto otázky:

- ✓ Problém životního prostředí (téma), který nás zajímá:
- ✓ Cílem našeho průzkumu je (Co průzkumem chceme zjistit?):
- ✓ Naše hypotéza (předpoklad), který chceme průzkumem potvrdit (nebo vyvrátit) je:
(Příklad: Většina dotázaných považuje problematiku plastového odpadu v okolí školy za závažný problém, který je potřeba řešit)
- ✓ Koho chceme oslovit a kde budeme průzkum provádět?
- ✓ Otázky, které chceme v našem průzkumu položit:
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- ✓ Jak průzkum provedeme? *(forma – dotazník, anketa + stručný plán průzkumu – co, kdo, kdy a jak)*

Co už jsme zjistili ⁽³⁾

Čas: 30–45 minut

Cíl: Žáci prezentují výsledky svého průzkumu, rozhodnou se, zda má význam v řešení problému pokračovat nebo zvolit jiné téma.

Popis aktivity:

Nechte jednotlivé skupinky prezentovat výsledky svého průzkumu. Měly by představit problém, který si vybraly, a výsledky průzkumu. Na závěr by se žáci ve skupinkách měli rozhodnout, zda problém, který si vybrali, budou chtít řešit i nadále a vytvořit o něm a jeho možných řešeních reportáž nebo se rozhodnout, zda se věnovat úplně novému problému, na který během průzkumu narazili a který je více zaujal.

Při vyhodnocení můžete využít pracovní list s těmito otázkami:

- Počet dotázaných osob: (Pokud jste zjišťovali, můžete dodat například i informace (písemně nebo formou grafu), kolik % dotázaných byli muži, kolik ženy, kolik dotázaných bylo v jakém věkovém rozmezí atd.)
- Co jsme zjistili: (Stručné závěry našeho průzkumu, zajímavá zjištění...)
- Naše hypotéza se průzkumem potvrdila/vyvrátila.

Vyhodnocení můžete provést i v hodinách českého jazyka, mediální výchovy, občanské výchovy, informatiky apod. I v těchto hodinách má příprava, realizace a vyhodnocování průzkumu svůj význam a například na hodině informatiky mohou vzniknout z výsledků zajímavé grafy, tabulky atd.

Checklist ⁽¹⁾

Čas: příprava 30 minut, hodnocení vždy 10-15 minut

Cíl: Žáci zhodnotí, v jaké fázi se práce na projektu (průzkum tématu, psaní článku) nachází. Odhadnou, jaké další kroky a kolik času bude potřeba na jeho dokončení. Zhodnotí kvalitu výstupu.

Popis aktivity:

Checklist vám pomůže dodržovat tematický i (nebo) časový plán projektu. Vracet se k němu můžete kdykoliv v průběhu průzkumu a sběru dat nebo při samotné tvorbě reportérského výstupu. Před začátkem příprav na novinářský výstup si připravte seznam očekávaných kroků nutných k dosažení výstupu. K seznamu se pravidelně vracíte. Odškrtněte splněné kroky a zhodnoťte, zda se neodchylujete od plánu tematicky či časově.

Checklist můžete využít i pro hodnocení vašeho výstupu. V tom případě si předem připravte v bodech očekávání od vašeho výstupu a následně hodnotíte jejich splnění.

Hledáme informace ⁽³⁾

Čas: 15 minut příprava + čas na provedení rešerše

Cíl: Žáci udělají rešerši informací ke zvolenému tématu

Popis aktivity:

Z předchozí práce mají žáci nalezené téma (problém), kterému se chtějí věnovat ve své reportérské činnosti. Nyní je bude čekat důležitá fáze celého procesu a tou je rešerše vybraného tématu.

Ta je důležitou a základní součástí reportérské práce. V ní se provádí důkladné mapování a rozbor problému na základě informací, které o problému a řešení máme. Zkoumá se, co již bylo o problému a řešení napsáno či řečeno a z jakých zdrojů tyto informace pochází. Hledáme takové důvěryhodné zdroje, které pro svá tvrzení mají důkazy a uvádějí fakta, která se dají ověřit. Nepracujeme s domněnkami či předpoklady. Je možné, že důkaz o existenci problému či řešení, který hledáte, ještě neexistuje. V takovém případě máte možnost, pokud to jde, nalézt důkaz právě vy. *(Například neexistuje zatím důkaz o množství vyhozeného odpadu do přírody v okolí vaší školy. Můžete uspořádat úklidovou akci a vyhodnotit množství vyhozeného odpadu. Tím získáte důkaz pro vaše tvrzení a přesná data.)*

S rešerší studentům může napomoci pracovní list obsahující níže uvedené otázky. Vyzvěte studenty, aby si otázky prostudovali a při rešerši se na ně pokusili získat odpovědi.

- Najděte informace – důkazy a fakta o vámi vybraném tématu (problému a řešení) a zkuste své téma co nejvíce zarámovat – zjistěte odpovědi na otázky CO? JAK? PROČ? KDO? KDY? a KDE?
- Jaké je téma vaší reportáže?
- Jakým problémem se budete ve vaší reportáži konkrétně zabývat?
(Snažte se co nejvíce zúžit a konkretizovat, co přesně budete řešit ve vaší reportáži).
- Jaké existují důkazy o existenci vámi vybraného problému? (uveďte zdroje)
- Kde se problém řeší? (Týká se pouze určitého území, celé republiky, Evropy, ...?)
- Kdo je do problému vtažen – kdo jsou hlavní hrdinové vaší reportáže?
(Od těchto lidí bude dobré mít vyjádření ve vaší reportáži. Můžete s nimi udělat rozhovor nebo je požádat jinou formou o jejich názor.)
- Kdo další má k problému či jeho možným řešením co říci – kdo jsou vedlejší postavy vaší reportáže?

(Od těchto lidí bude dobré mít vyjádření nebo citaci ve vaší reportáži. Můžete s nimi udělat rozhovor nebo je požádat jinou formou o jejich názor.)

- Jaká možná řešení problému již existují?
(Hledejte informace o tom, zda se již někdo pokusil vámi vybraný problém řešit, kde a jak úspěšně.)
- Jaké jsou důkazy o tom, že tato řešení fungují?
- Jaké jsou limity vybraného řešení? *(Žádné řešení není dokonalé, má své limity, někdy to může být finanční náročnost, jindy nedostatek pracovních sil, jindy nevhodné umístění... Je potřeba o těchto limitech vědět a připravit se na ně.)*
- Mohlo by takové řešení fungovat i u nás? Jak? Co by se případně muselo ještě udělat, aby fungovalo?

Různé úhly pohledu ⁽³⁾

Čas: 45 minut

Cíl: Žáci prozkoumají problém z různých perspektiv. Objeví co nejvíce možných úhlů pohledu, vcítí se do postav, které za těmito pohledy stojí a důvody, které je k jejich názoru a řešení vedou.

Popis aktivity:

Připravte pro studenty článek, ve kterém je zachycen pohled několika různých osob na nějaký problém životního prostředí. V této aktivitě budou studenti zkoumat osoby, které jsou do problému vtaženy, a jejich pohledy na věc. Budou hledat důvody a pochopení, proč na věc nahlíží právě daným způsobem, z čeho to pramení a jak se lze na jednu věc dívat rozdílně.

Rozdejte studentům článek a požádejte je, aby si ho pozorně přečetli.

Zeptejte se žáků formou brainstormingu, jakými různými úhly pohledu je možné se na daný problém dívat – jaké různé postavy zde figurují. Jaké byly uvedeny v článku a jaké další, které uvedeny nebyly, by ještě v problému mohly figurovat. Žáci mohou odpovídat individuálně (zapisovat a později lepit na společný flip) nebo je možné pracovat s celou třídou. Je potřeba dát žákům dostatek času na popřemýšlení nad různými úhly pohledu – postavami. K tomu mohou napomoci následující otázky, které vypíšete viditelně před žáky:

- ✓ Jak se problém jeví z různých míst a v různých časech?
- ✓ Na koho/co má problém dopad? Koho/co ovlivňuje?
- ✓ Kdo je do problému vtažen?
- ✓ Koho problém zajímá?
- ✓ Kdo má k problému informace?

Když skončíte brainstorming, vybídněte žáky, aby si vybrali jednu z nabízených postav (perspektiv/úhlů pohledu) a zkusili si pro ni vyplnit tabulku v pracovním listu:

Postava	Co postava tvrdí?	Co je jejím cílem?	Jaké zájmy sleduje?	Co by mohlo změnit její postoj?	Co je v sázce?

Dejte žákům čas, aby si připravili, a do pracovního listu zapsali, řeč týkající se jejich postavy. Postupují podle následující struktury, kterou jim rozdejte:

- PŘEMYŠLÍM NAD...problémem... Z POHLEDU...úhel pohledu – postava, kterou jste si vybrali
- MYSLÍM SI, ŽE... popište problém z úhlu pohledu, který jste si vybrali. Buďte herci – staňte se postavou, která za vaším úhlem pohledu stojí

- OTÁZKU, KTEROU ZE SVÉHO ÚHLU POHLEDU MÁM, JE... položte otázku, na kterou byste rádi z vašeho úhlu pohledu znali odpověď.

Když mají žáci připravené své postavy, je možné v kruhu přehrát jednotlivé perspektivy. Vyzvěte žáky, aby mluvili stručně dle struktury, mohou používat vhodná gesta a pohyby... Hrají tuto roli. Pokud si více lidí zvolí stejnou roli, například vědce, vybídněte je, ať se tuto postavu snaží také zobrazit ve více úhlech pohledu – vědec dobrodruh, vědec, který se chce zviditelnit, vědec pracující pro určitou instituci... Žákům raději vysvětlíte, aby se namísto popisování věcí a scén, které jejich postava vnímá, raději pokusili popsat, co daná postava v souvislosti s problémem pravděpodobně cítí a jak přemýšlí.

Zatímco žáci představují své postavy a úhly pohledu, jednotlivé postavy a jejich myšlenky zaznamenávejte na tabuli nebo flip a vytvořte tak list perspektiv pro další práci s problémem. Do středu запиšte stručně problém a dokola doplňte postavy a jejich postoje a otázky, které k problému zazněly. Pro každou osobu vždy:

- Postava:
- Postoj:
- Otázka:

Když všichni dohovoří, je možné se ještě zeptat, zda se vyskytly další myšlenky nebo otázky: Jaké nové nápady/myšlenky máte k tématu nyní, které vás před tím nenapadly? Jaké nové otázky to ve vás vyvolalo?

Jak se dělá rozhovor ⁽³⁾

Čas: 45 minut

Cíl: Žák se seznámí se základními pravidly, jak se připravuje, realizuje a následně zpracovává a publikuje rozhovor. Žák získá základní znalosti a dovednosti pro provedení vlastního rozhovoru s vybranou osobou.

Popis aktivity:

Na aktivitu budete potřebovat krátkou ukázkou rozhovoru.

1. Zeptejte se žáků, co si představují pod pojmem rozhovor. Zkuste společně najít a zapsat pojmy, které nejlépe vystihují tento novinářský žánr. Zeptejte se jich, jaký rozhovor naposledy viděli, četli nebo slyšeli.
2. Navrhněte žákům, že si nyní pustíte ukázkou rozhovoru. Jejich úkolem v průběhu rozhovoru bude sledovat, jak se redaktor ptá, jaké pokládá otázky, na co se ptá a jak na jeho otázky reaguje zpovídaná osoba.
3. Pustíte ukázkou rozhovoru (stačí několik minut)
4. Po skončení ukázky se zeptejte žáků na jejich pozorování. Jak byl rozhovor vystavěn? (Jak redaktor začal? Jak uvedl zpovídanou osobu?) Na co se ptal? Jak byly formulované otázky? Jaká tázací slova nejčastěji používal?
5. Sdělte žákům, že práce na rozhovoru nezahrnuje jen ten okamžik, který vidíme, čteme nebo slyšíme, ale má několik fází – fáze přípravy, fáze rozhovoru, fáze zpracování rozhovoru. Všechny tyto fáze jsou nezbytně nutné ke kvalitnímu výsledku.
6. Rozdělte žáky do skupin, každé dejte papír. Jedna skupinka/více skupinek bude mít za úkol vypsát vše, co je napadne, že se musí udělat, aby se daný rozhovor mohl uskutečnit a jak je potřeba se na něj připravit. Další skupinka/skupinky má za úkol vypsát, co je potřeba mít zajištěno a co si hlídat ve fázi rozhovoru a další skupinka/skupinky zapíše, co vše je potřeba udělat po rozhovoru.

7. Žáci představí, co je k jednotlivým fázím napadlo, ostatní mohou doplňovat, učitel může doplnit, co nezaznělo. Pro doplnění, a hlavně pro samostatnou práci na rozhovoru, žákům rozdejte Pracovní list Fáze rozhovoru.
8. Žáci sdílí, co nového se o rozhovoru dozvěděli, co je pro ně důležité si odnést do vlastní práce na výstupu.

Pracovní list fáze rozhovoru

Fáze před rozhovorem

1. Ujasněte si, pro koho rozhovor děláte. Pro jaké publikum? Kdo si rozhovor přečte nebo ho uvidí? (Jinak byste postupovali v rozhovorech určených dětem, pro mládež, rodiče, jinak pro vědeckou komunitu atp.)
2. Jaký typ rozhovoru povedete? (Informační – není publikován jako rozhovor, ale jeho útržky se dostanou do článku. Krátký, nebo velký rozhovor, který uveřejníte celý...)
3. Jak rozhovor povedete? (Osobní – tváří v tvář, telefonický, e-mailový, online...)
4. Domluvte se na rozhovor předem – termín, místo, informujte o čase trvání rozhovoru, kdo bude rozhovoru účasten (jestli tam bude někdo další – fotograf, zvukař...) a sdělte také, pro jaké účely je rozhovor prováděn, co bude po rozhovoru následovat, kde bude uveřejněn, zda bude mít zpovídaná osoba možnost vidět rozhovor před uveřejněním...
5. Seznamte se detailně se zpovídanou osobou, co dělá, jestli už o ní vyšly nějaké zprávy, zda už se k vašemu problému někde vyjadřovala, jak reaguje, jak prezentuje sebe i svou práci,...
6. Seznamte se detailně s tématem, o kterém budete s danou osobou vést rozhovor.
7. Připravte si konkrétní otázky, na které se chcete zeptat (pokročilejší mohou mít jen okruhy otázek) a nastavte si i prioritu otázek, na které se určitě chcete zeptat a které lze v případě časové tísně vynechat. Se zpovídanou osobou je zpravidla možné sdílet okruhy otázek, samotné otázky se v případě rozhovoru tváří v tvář či online nebo telefonického rozhovoru nesdělují.
8. V rozhovoru pokládejte otevřené otázky – to jsou otázky, na které většinou nejde odpovědět jedním slovem. Otevřené otázky většinou začínají slovy Jak...Proč...Popište...Uvedte... Např. na otázku *Chtěli byste mít na vašem pozemku včely?* je možné odpovědět ano nebo ne, ale otázka: *V jakém případě byste byl/byla ochoten/ochotna zvážit možnost mít na pozemku včely?* již nutí k širší odpovědi a můžete se tak v rozhovoru dostat dále a dozvědět se rozšiřující informace.

Fáze samotného rozhovoru

1. Přijďte včas a připraveni, překontrolujte si techniku, zda funguje, jsou dobité baterie, ... Pokud vás jde více, mějte vyjasněné role – kdo se ptá, kdo zaznamenává zvuk, kdo hlídá čas, kdo fotí, kdo natáčí, a těchto rolí se držte.
2. Pokuste se navodit u rozhovoru příjemnou atmosféru – jdete zjistit názor dotazovaného, ne s ním bojovat či ho přesvědčovat.
3. Otázky formulujte stručně a přesně. Nekumulujte více otázek do jedné a nevsouvajte do otázek vlastní odpovědi či vlastní názor. Dotazovaný musí jasně vědět, na co jste se ho ptali, teprve pak můžete dostat jasnou odpověď.
4. Neptejte se na věci, které je možné najít v jiných ověřených zdrojích, spíše se doptávejte na věci, které potřebujete dovysvětlit, na které potřebujete znát názor dané osoby, či jak chce daná osoba pokračovat, co bude dále...
5. Hlídejte čas a ptejte se důsledně na to, na co chcete rozhovorem získat odpověď. Pokud se dotazovaný vyhne odpovědi nebo odvede řeč jinam, klidně se k otázce znovu vraťte.

Fáze zpracování rozhovoru

1. Rozhovor je o zpovídané osobě, nikoli o vás.
2. Výsledný rozhovor nemusí a není přesným přepisem rozhovoru. Věty můžete upravovat, ale smysl musí být zachován, nesmí dojít k manipulaci. Věci, které nesouvisí s danou

problematikou, můžete vyškrtnout. (například, když se při rozhovoru na chvíli zavede řeč jinam, či daná věta s tématem nesouvisí)

3. Dodržujte pravidla, která jste si s dotazovanou osobou předem dohodli. To může například zahrnovat i to, že daná osoba bude chtít zpracovaný rozhovor před uveřejněním ještě vidět.
4. Dotazovaná osoba za rozhovor nebere žádný honorář.

Náš rozhovor ⁽³⁾

Čas: 45 minut příprava + čas na samotný rozhovor

Cíl: Žáci si zvolí, s kým budou rozhovor provádět a připraví si vše potřebné.

Popis aktivity:

Žáci již mají vybrané téma a shromážděnou část informací o projektu. Nyní bude jejich úkolem vybrat osoby, které mají k problému a řešení co říci a připravit si vše potřebné pro provedení rozhovoru s nimi. Se základními pravidly, jak se připravuje, realizuje a následně zpracovává a publikuje rozhovor se mohou žáci seznámit pomocí aktivity Jak se dělá rozhovor.

Rozdejte žákům Pracovní list Karta k rozhovoru. Bude jim sloužit při samostatné práci pro přípravu vlastního rozhovoru v rámci jejich vybraného problému a jeho řešení. Svou přípravu s vámi mohou konzultovat. Následně rozhovor provedou a zpracují pro svůj výstup.

Karta k rozhovoru

Příprava rozhovoru:

1. S kým budeme rozhovor dělat? (Jméno zpovídané osoby, jakou roli hraje v souvislosti s problémem, jeho zkušenosti v souvislosti s problémem, co o ní víme.)
2. Proč chceme rozhovor dělat? (Co je cílem rozhovoru a jakou část naší reportáže má rozhovor doplnit – chceme zjistit více informací o problému, chceme znát úhel pohledu zpovídané osoby, chceme znát důvody tohoto úhlu pohledu, chceme zjistit, zda existuje řešení problému...)
3. Pro jaké publikum rozhovor děláme? (Kdo budou naši čtenáři, diváci? Jaké znalosti o problému mají? Jaká věková skupina to je? Víme už i médium, pro které to děláme?)
4. Co chceme, aby v rozhovoru bylo? Zapište 2 otázky, na které v rozhovoru určitě chcete dostat odpověď.

Konkrétní podoba rozhovoru:

1. O jaký typ rozhovoru půjde? (Osobní – tváří v tvář, telefonický, emailový, online – skype, ...)
2. Domluvený termín, místo a čas trvání rozhovoru:
3. Jakým stylem budeme rozhovor zaznamenávat? (Jakou techniku použijeme, jak zaznamenáme odpovědi na naše otázky a průběh rozhovoru – diktafon, mobilní telefon, kamera, nahrávání online rozhovoru a telefonního rozhovoru – musí být nahraný souhlas obou stran, ...)
4. Jaká je má role při rozhovoru a co konkrétně budu dělat? (Vedu rozhovor, natáčím rozhovor, zaznamenávám zvuk, dělám poznámky, fotím, hlídám čas, zpracovávám rozhovor, ...)

Seznam otázek pro rozhovor: (Zapište otázky, na které se v rozhovoru chcete zeptat v pořadí, jak půjdou za sebou. Pro případ časové tísně si podtrhněte nebo jinak označte otázky, které mají prioritu, na které se určitě chcete zeptat.)

1/

2/

3/

4/

5/

- 6/
- 7/
- 8/
- 9/
- 10/

Jak rozhovor dopadl? Dozvěděli jsme se, co jsme potřebovali, nebo dokonce i něco navíc? Co se povedlo a co bychom příště udělali jinak? (Zapište vaše dojmy z rozhovoru)

Zapište konkrétní části rozhovoru se zpovídanou osobou již ve finální podobě, po všech úpravách, které použijete ve vaší reportáži. (Co konkrétně z daného rozhovoru použijete pro svůj výstup, jaký bude mít výsledek podobu.

Detektivní zápletky ⁽¹⁾

Čas: 20-40 minut

Cíl: Žáci zhodnotí, co díky příběhu vědí a na co se musí ještě ptát.

Popis aktivity:

Připravte kratičký příběh, který bude obsahovat zápletku s tématem, které chcete s žáky řešit.

Můžete vynechat závěr příběhu a nechat žáky detektivně pátrat. Požádejte je, aby si příběh přečetli ve skupinách, nebo ho přečtete společně nahlas ve třídě. Následuje práce detektivních týmů. Nejprve každý detektiv sám zapíše seznam věcí, které ví, a seznam otázek, které je třeba odhalit. Můžete žákům na tabuli předepsat tabulku (viz níže). Své seznamy sdílejí detektivové ve dvojici a pak v celé skupině. Společnou diskuzi můžete uzavřít shrnutím, jak by měl detektivní tým postupovat.

Můj detektivní zápisník

Co vím jistě?	Co musím zjistit, na co se zeptat?

Burza návrhů řešení: Brain writing ⁽³⁾

Čas: 20 minut

Cíl: Žáci na základě předchozí práce formulují svá stanoviska k problému a pokusí se najít vhodná řešení nebo se pokusí navrhnout vlastní řešení problému tak, aby řešení bylo přijatelné jak z environmentálního hlediska, tak i z hlediska společenské shody.

Popis aktivity:

Na tabuli doprostřed napište problém, kterému se žáci ve svém projektu věnují. Vyzvěte žáky, ať nadiktují řešení tohoto problému, která již našli při svém bádání nebo která v souvislosti s jejich vybraným problémem někdo navrhl. Zapište je k problému a nechte dostatek místa na zapisování dalších, která vyplynou z následující práce.

Žáci si sednou do kruhu (můžete třídu rozdělit na 2–3 skupiny). Každý žák má pero a papír na psaní. Každý žák napíše sám za sebe na svůj papír myšlenku, jak by navrhoval řešit problém napsaný na tabuli. Papír pošle po směru hodinových ručiček svému sousedovi a jeho úkolem je návrh svého

souseda rozvinout, vylepšit... Proces probíhá tak dlouho, až se papírky vrátí původnímu tvůrci nebo se předem stanoví, kolika vylepšeními návrhy projdou (např. 3 posuny).

Návrhy i s vylepšeními přečtou žáci nahlas a učitel/žák vše zapíše na tabuli k již napsanému problému a řešením, nebo umístí papíry okolo napsaného problému (přilepí lepenkou, ...).

Hledáme konsensus ⁽³⁾

Čas: 20 minut

Cíl: Žáci pochopí, že má-li být řešení problému úspěšné, je potřeba dosáhnout společenské shody na řešení.

Popis aktivity:

Rozdělte žáky do skupin po 4–5 a rozdejte jim Pracovní list Diamant řešení.

Příprava pracovního listu: do středu pracovního listu nakreslete obrázek diamantu. Do jeho středu napište Váš problém. K jednotlivý pólům diamantu napište:

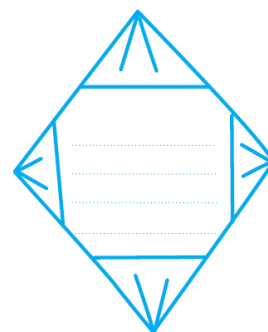
Nahoru: Kompromis

Dolů: Konsensus

Vlevo: Co může zaznít proti vašemu řešení:

Vpravo: Návrh řešení:

Pod hesly ponechejte volné místo, kam budou studenti vepisovat své poznámky.

Cílem této části je pochopit, že má-li být řešení problému úspěšné, je potřeba dosáhnout společenské shody na řešení. Extrémní návrhy vedou často ke konfliktu, který následně znesnadňuje komunikaci a vyřešení daného problému. Řešení, které se může zdát nám jako to nejlepší, může být pro jiné naprosto nepřijatelné, proto je dobré se zamyslet nad opačnými póly návrhu a pokusit se najít shodu.

Do středu pracovního listu si každá skupinka zapíše problém, který řeší. Na pravou stranu od problému zapíše řešení z nabízených možností, která se zdají pro práci s problémem ideální. Na levé straně se pokusí formulovat, jak by vypadalo řešení nebo protiargument strany, která s jejich současným řešením nesouhlasí, co by od takové osoby mohlo zaznít proti jejich řešení. Žáci se tímto pokusí odhalit místa řešení, která by mohla způsobit případný konflikt s protichůdnou stranou.

Aby se zabránilo konfliktu, je potřeba najít taková řešení nebo argumenty, která zmírní konflikt a pokusí se najít shodu obou stran. Přemýšlíme, zda máme důkazy, že například navrhované řešení již někde funguje, ale zohledňujeme i to, že jsme si vědomi určitých limitů řešení a víme, že žádné řešení není ideální.

Někdy se neshoda mezi dvěma a více stranami řeší kompromisem, což ale nevede k uspokojení daných stran, naopak se všechny strany cítí o něco ošizeny. Vysvětlíte žákům, co je to kompromis. Jedná se o způsob rozhodování nebo řešení sporů. Označuje takový výsledek, na který jsou schopny přistoupit všechny zúčastněné strany, což ale neznamená optimální způsob řešení sporů, neboť ve skutečnosti každá ze stran musí učinit ústupek, a to vede k nenaplnění očekávání žádné z vyjednávajících stran. Všichni odchází s pocitem, že museli ustoupit a slevit. Kompromis zpravidla nevede k dosažení valného výsledku, a vede k úbytku motivace na spolupráci účastněných stran.

Žáci se pokusí do spodního rohu od problému napsat, jak by takový kompromis mohl vypadat právě u jejich vybraného řešení problému.

Naopak nalezení takového řešení, které je přijatelné pro všechny, kdy žádné rozhodnutí není učiněno proti vůli jednotlivce nebo menšiny a skupina se přizpůsobí potřebám všech členů, se nazývá konsensus, někdy taky „vítězné-vítězné“ řešení. Nikdo totiž nemá pocit ústupků či prohry. Navíc pokud všichni souhlasí s rozhodnutím, budou mnohem více oddaní rozhodnutí uskutečnit. Dosahování konsensů ale rozhodně není snadné. Stojí to čas, a hlavně musíte věřit, že určitě existuje lepší řešení než ta, která jsou již na stole. Stačí na ně jen přijít.

Žáci se pokusí takový návrh promyslet a napsat k hornímu rohu problému, co je k tomu napadlo. Pravděpodobně to pro ně nebude jednoduché, kompromis jim půjde asi daleko lépe formulovat, ale bylo by dobré se alespoň pokusit o základní promyšlení, jak by taková shoda mohla vypadat. Právě k takovým řešením chceme dospět i v případě našich problémů. Nebudte ale zoufalí, že se vám je nepodaří najít nebo společně vymyslet hned. Hlavní je uvědomit si, že správné řešení není to, kde jsme někoho přehlasovali, ale většinou to, které zohledňuje názory více stran.

Většinou také při hledání konsensu padne více možných návrhů a následně se hledá takový, kde panuje shoda všech. Důležité je najít takové řešení, na kterém se budou chtít všichni přítomní podílet, budou z něj mít radost. To je základní rozdíl mezi kompromisem a konsensem. Konsensus zapíše žáci nahoru nad problém.

Své výtvary si pak skupiny navzájem prezentují. Z nabízených řešení se pak pokusí vybrat takové, na kterém by se dokázali shodnout a na kterém by dokázali spolupracovat. Je možné, že takové na hodině nenajdete, nevadí, možná to bude vyžadovat delší čas. Dopřejte si ho.

Reflexe

Na závěr s žáky zhodnoťte, jak se jim dařilo hledat řešení, která fáze pro ně byla snadná, a která naopak nejtěžší a proč.

Mapování a analýza problému ⁽³⁾

Čas: 45 minut

Cíl: Na základě práce s textem žáci rozpoznají a definují problém životního prostředí, identifikují jeho příčiny i důsledky, možná řešení problému.

Popis aktivity:

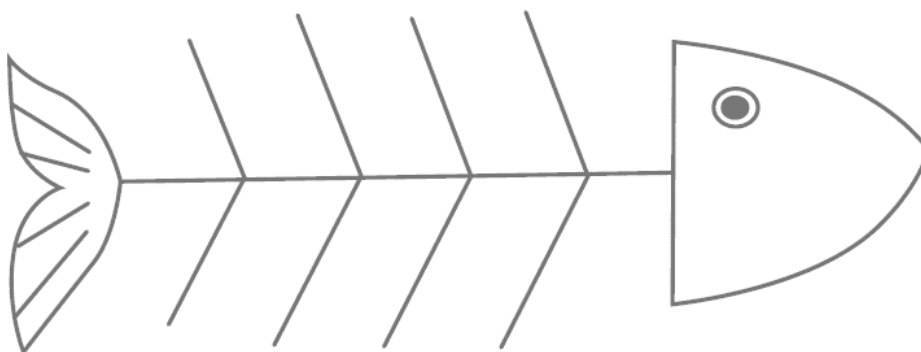
Z předchozí práce mají žáci nalezené téma (problém), kterému se chtějí věnovat ve své reportérské činnosti. Nyní je bude čekat důležitá fáze celého procesu a tou je rešerše vybraného tématu.

Budou podrobně mapovat a analyzovat různé zdroje a hledat informace. Fáze rešerše má několik úrovní – hledání informací v médiích a ověřování zdrojů, budou se dále zabývat důkazy o existenci problému a jeho řešení, hledat vědecké studie a dělat rozhovory s lidmi zapojenými do problému a řešení. To vše je důležité, aby o problému a řešení věděli co nejvíce a dokázali ve své reportáži zodpovědět otázky Co, proč, jak, kdo, kdy a kde. V této aktivitě si při práci s textem zkusíte, jak problém více zarámovat a definovat a jak se připravit na fázi rešerše.

Na začátku hodiny dejte žákům přečíst článek zabývající se problémem životního prostředí. Rozdělte žáky do skupin po cca 4 a rozdejte všem žákům Pracovní list s následujícími otázkami:

- Co se v článku hlavně řeší?
- Kde se problém řeší? (Týká se pouze určitého území, celého státu, Evropy,...?)
- Kdo problém v článku hlavně řeší?
- Jaká možná řešení problému jsou v článku zmíněna?

- Jaké další skupiny lidí jsou v článku zmíněny v souvislosti s problémem?
- Jaké jsou příčiny problému? Zaznamenejte do následujícího diagramu, který nazýváme Rybí kost. Do hlavy vepište stručně problém a k jednotlivým kostem napište možné příčiny problému, které byly zmíněny v článku.

- Jaké možné důsledky může mít problém popsáný v článku?

Žáci ve skupině diskutují nad otázkami z pracovního listu, výsledky zapisují. Následně sdílí jednotlivé skupiny své výstupy, jedna skupina řekne odpověď na danou otázku, zbylé skupiny ji doplní a postupně se prostřídají.

Práce s diagramem *Rybí kost*: Tato technika slouží v této lekci k tomu, aby se jednotlivé skupiny zamyslely nad možnými příčinami problému. Do hlavy žáci heslovitě zapíší, jaký je problém (např. sucho v krajině) a následně k jednotlivým kostem píší možné příčiny problému a to tak, že směrem k hlavě se píší snadněji odhalitelné příčiny a směrem k ocasu ty komplexnější a složitější. (Například je-li problémem sucho v krajině – pro nás uchopitelnější příčina je málo zeleně v krajině, komplexnější je pak např. globální oteplování.)

Ve druhé části aktivity se žáci budou věnovat definování problému. Jde o to, aby ve stručnosti shrnuli znění problému, který vyplývá z jejich předchozího rozboru. Definice by měla odpovídat na otázky co, kdy, kde, kdo, jak a proč. Nejprve si každá skupina problém definuje sama, následně svá zjištění skupiny sdílí a na závěr se celá třída pokusí shodnout na definici problému z článku. Definici problému si zapíší do pracovního listu.

INSERT ⁽¹⁾

Čas: 25 minut

Cíl: Žáci se zorientují v textu.

Popis aktivity:

Při práci s textem touto metodou si děti vpisují do textu poznámky označující důležitost, pochopení, pochybnosti apod. Je možno zvolit jiné značení podle zvyklostí třídy. Pokud s třídou s prací touto metodou začínáte, je vhodné zvolit na začátek jen 2 znaménka.

Připravte pro žáky krátký text. Požádejte je, aby si každý sám text přečetli a doplnili poznámkami. Následně nechte žáky ve skupinách diskutovat, co v textu označili a proč. Výsledek sdílejte v celé skupině.

Tabulka I.N.S.E.R.T

Čemu mohu věřit? ⁽¹⁾

Čas: 30 min

Cíl: Žáci posoudí věrohodnost různých zdrojů informací, případně zhodnotí, které zdroje jsou důvěryhodnější a kterým se dá méně věřit.

Popis aktivity:

Připravte si krátké texty z různých zdrojů.

Nejprve pracuje třída společně. Učitel či vybraní žáci nahlas přečtou všechny úryvky textů. Následuje zadání skupinové práce (skupiny 3–5 žáků). Skupina vyplní tabulku:

úkol 1 přiřadit názvy zdrojů k úryvkům textů

úkol 2 zapsat zdůvodnění své volby

úkol 3 zhodnotit, jak moc jsou pro žáky jednotlivé zdroje důvěryhodné (tedy, jak moc lze tomuto zdroji věřit).

Důvěryhodnost zdroje často hodnotíme na základě našich předchozích zkušeností. Někdy nám může pomoci i míra odbornosti textu. Pro odborné texty je zásadou, že u přejatých údajů odkazujeme na původního autora spolu s rokem vydání práce (tzv. citace). Čtenář má pak možnost vyhledat prvotní informace a hned ví, jak jsou poznatky aktuální. U odborných textů by měl být vždy na jejich konci seznam citovaných prací.

Důvěryhodnost zdroje informací ohodnotí žáci „známkou“ 1 – 5 podle toho, nakolik je podle nich důvěryhodný:

1 = velmi důvěryhodný,

5 = velmi málo důvěryhodný.

Ověřte si, že žáci pojmu důvěryhodnost skutečně rozumí. Poté skupiny odprezentují, jak tabulku vyplnili, a může následovat krátká diskuze, proč jsou některé zdroje informací pro ně důvěryhodnější než jiné.

Zdroje textů:

Text 1 / VYPRÁVĚNÍ – co se povídá, např. pohádka (O Červené Karkulce)

Text 2 / webové stránky o horách a turistice

Text 3 / bulvární článek

Text 4 / celostátní deník

Text 5/ odborný časopis o ochraně přírody

Aktivita Gapminder ⁽³⁾

Čas: 15–20 minut

Cíl: Žáci si na základě testu uvědomí, jak je jejich pohled na některé problémy ovlivněn médii.

Popis aktivity:

Tento pracovní list je zjednodušením aplikace Gapminder, obsahuje oproti aplikaci pouze 10 otázek. Čas musíte měřit sami a stejně tak i vyhodnocení správnosti zodpovězených otázek. Elektronická verze Gapminder je v plném znění dostupná zde: <http://forms.gapminder.org/s3/test-2018>.

Tato verze má čas na každou otázku nastaven a po vypršení časového limitu se automaticky přepne na další otázku a po skončení celého testu vyhodnotí správnost zodpovězených otázek.

Test

Rozdejte žákům Pracovní list Gapminder nebo je požádejte, ať si spustí elektronickou verzi Gapminder na svém mobilním telefonu. Aktivitu uveďte jen krátce, že si nyní udělají krátký test. Více jim neprozrazujte, aby nebyly ovlivněny výsledky. Elektronická verze měří čas a provede na závěr i zhodnocení správnosti odpovědí. Při práci s pracovními listy budete měřit čas (na zodpovězení jedné otázky dejte 30 sekund, celkový čas tedy 5 minut). Čas nepřetahujte, časový tlak má v aktivitě svůj význam. Po uplynutí času proveďte vyhodnocení správnosti jednotlivých otázek. Přečtěte otázku a řekněte, která odpověď byla správná. V tuto chvíli nad jednotlivými možnostmi nediskutujte, jen prozradte správné odpovědi a nechte žáky spočítat, kolik otázek zodpověděli správně. Správné odpovědi na otázky z pracovního listu Gapminder: 1c, 2a,3c. 4a, 5b, 6c, 7c, 8c, 9c, 10a

Vyhodnocení testu

Poproste žáky, ať se přihlásí ti, kdo měli všechno správně, pak ti co měli 9 v případě pracovního listu (12 v případě elektronické verze testu), 8 (11), 7(10)... Počet žáků ke každému číslu zapisujte na tabuli.

Diskuse

Zeptejte se žáků, k čemu si myslí, že text slouží, o čem výsledky vypovídají. (I když může test v každé skupině dopadnout malinko jinak, výsledky z praxe prozrazují, že větší část skupiny v testu měla jen malý počet správných odpovědí. Ukazuje to na skutečnost, že o některých problémech ve světě přemýšlíme negativněji, než tomu ve skutečnosti je.) Zeptejte se žáků, proč si myslí, že na svět pohlížíme z té horší perspektivy? Co nás k tomu vede? Odkud bereme informace? Co na nás má vliv? Které odpovědi na otázky vás opravdu překvapily? Na aktivitu lze následně navázat diskuzí, ve které můžete s žáky probrat vliv médií na naše vidění světa. Jak média o problémech informují. Jaký pocit to v lidech může vyvolávat. Informují média také dostatečně o vhodných řešeních problému?

Pracovní list

Gapminder (zdroj: <http://forms.gapminder.org/s3/test-2018>)

Vyzkoušejte si TEST FAKTŮ ZE SVĚTA! Čeká vás 10 otázek. Na každou otázku máte 30 vteřin, celkově na zodpovězení všech máte 5 minut. Správnou odpověď zakroužkujte. Po uplynutí stanoveného času bude následovat vyhodnocení otázek. Vaše konkrétní odpovědi se nikdo nedozví.

1/ V posledních 20 letech se podíl lidí na planetě žijících v extrémní chudobě...

- a) Zdvojnásobil
- b) Zůstal více méně stejný
- c) Snížil o téměř polovinu

2/ Kolik současných jednoletých dětí ve světě bylo očkováno proti nějaké nemoci?

- a) 80 %
- b) 50 %
- c) 20 %

3/ Jak se za posledních 100 let změnil počet úmrtí za rok způsobený přírodními katastrofami?

- a) Více než dvojnásobně
- b) Zůstal více méně stejný
- c) Klesl na méně než polovinu

4/ V celosvětovém měřítku stráví průměrně 30letý muž 10 let ve škole. Kolik let ve škole stráví v průměru 30letá žena?

- a) 9 let
- b) 6 let
- c) 3 roky

5/ OSN předpovídá, že se do roku 2100 zvýší světová populace o další 4 miliardy. Bude zde...

- a) více dětí pod 15 let
- b) více dospělých
- c) více velmi starých lidí (nad 75 let)

6/ Kolik dívek z rozvojových zemí dokončí 5. třídu?

- a) 20 %
- b) 40 %
- c) 60 %

7/ V současné době žijí ve světě 2 miliardy dětí ve věku 0–15 let. Kolik dětí tohoto věku zde podle odhadů OSN bude v roce 2100?

- a) 4 miliardy
- b) 3 miliardy
- c) 2 miliardy

8/ Kolik lidí ve světě má přístup k elektřině?

- a) 20 %
- b) 50 %
- c) 80 %

9/ Jaká je průměrná délka života světové populace?

- a) 50 let
- b) 60 let
- c) 70 let

10/ Tygr, panda velká a nosorožec černý byli v roce 1996 zařazeni mezi ohrožené druhy. Stal se od té doby některý z těchto druhů ještě více ohroženým?

- a) Žádný z nich
- b) Jeden z nich
- c) Dva z nich

Počet správných odpovědí: _____

První společné hodnocení ⁽²⁾

Čas: 10 min.

Cíl aktivity: Žáci si uvědomí, že každý jednotlivec může vnímat a hodnotit stejný výstup trochu jinak.

Popis aktivity:

Skupinu rozdělíme do dvojic. Do každé dvojice rozdáme jeden krátký článek. Každý se sám zamyslí a zhodnotí kvalitu výstupu, sepíše důkazy dokládající jeho hodnocení. Dvojice své názory prodiskutuje. Žáci se díky tomu zamyslí nad vlastním vnímáním kvality, zjistí, že každý jednotlivec vidí a hodnotí výstup trochu jinak.

Terč (2)

Čas: 10-15 minut

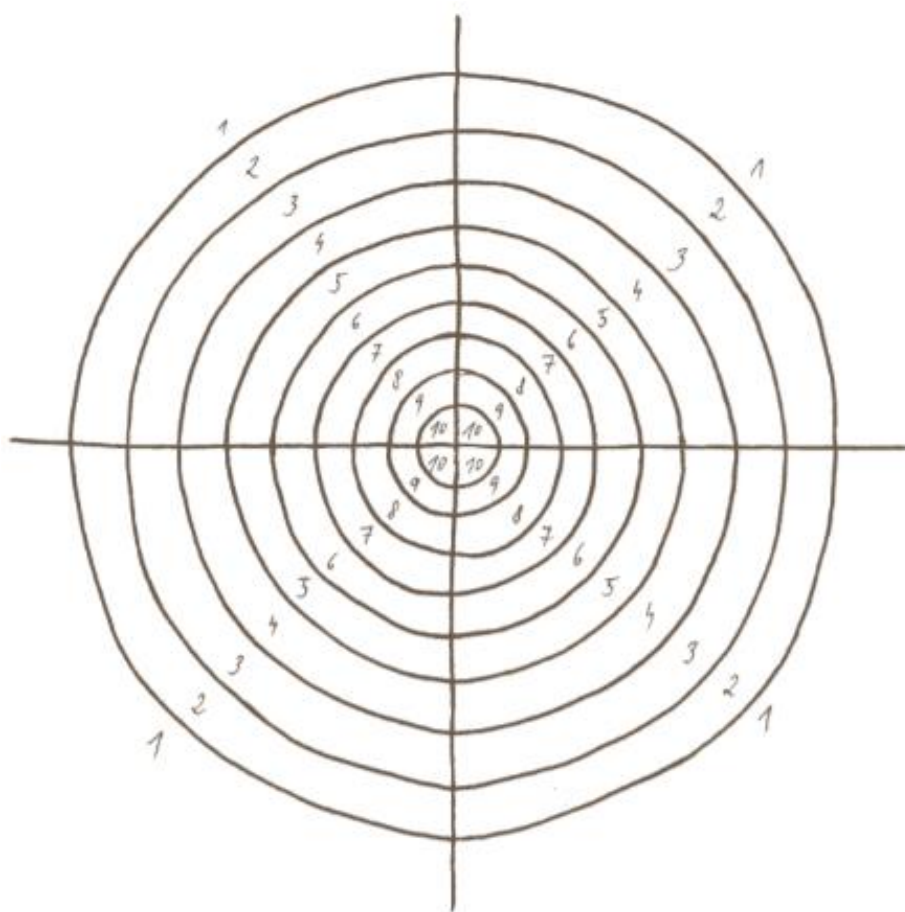
Cíl aktivity: Žáci zhodnotí svou aktivitu.

Popis aktivity:

Hodnocení lze použít na zhodnocení výsledku studentské práce nebo jednotlivých částí či spolupráce v týmu. Rozdejte studentům obrázek terče a požádejte je, aby každý z nich v terči vyznačil, jaké jsou jeho pocity z dané aktivity. Studenti hodnotí na škále od 1 do 10, kdy 1 je nejlepší hodnocení.

V každé výseči terče může být uveden jeden aspekt hodnocení projektu. Na závěr požádejte studenty ať sdílí a diskutují své výsledky ve skupinách.

Žáci mohou také vyznačit své hodnocení různými barvami do jednoho společného terče.

Graf pocitů (2)

Čas: 10-15 minut

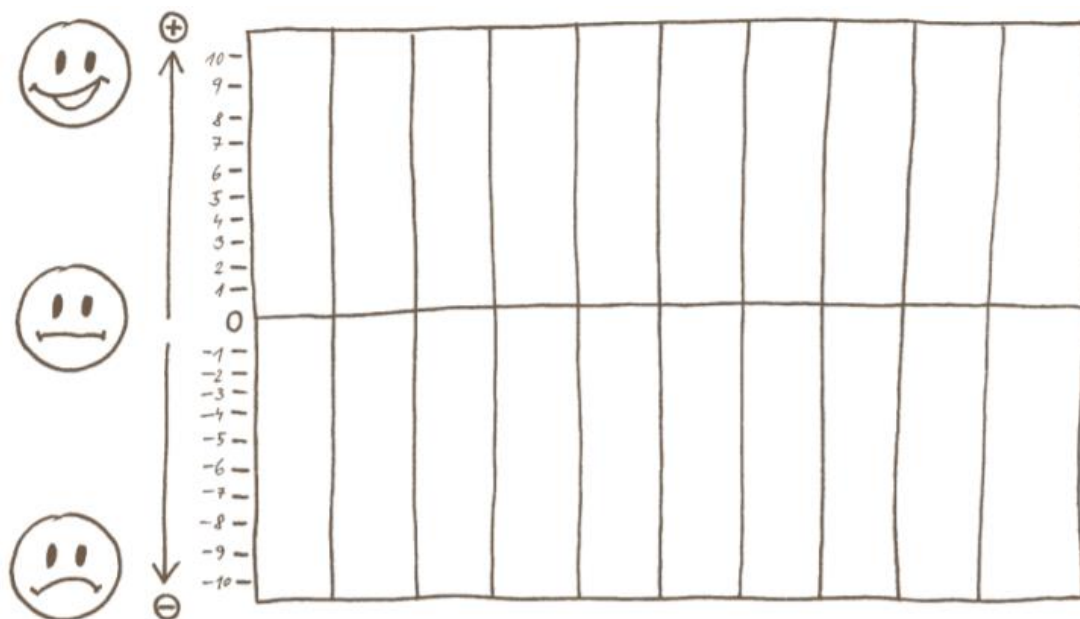
Cíl aktivity: Žáci zhodnotí svou aktivitu.

Popis aktivity:

Graf pocitů lze použít na zhodnocení výsledku studentské práce nebo jednotlivých částí či spolupráce v týmu. Rozdejte studentům obrázek grafu a požádejte je, aby každý z nich v grafu vyznačil, jaké jsou jeho pocity z dané aktivity. Studenti hodnotí na škále od 10 do -10, kdy 10 je nejlepší hodnocení.

Nápovědou v grafu jim mohou být obrázky smajlíků. Svislé čáry oddělují hodnocené aspekty.

Na závěr požádejte studenty ať sdílí a diskutují své výsledky ve skupinách

Zdroje

- (1) Votápková, D., Badatele.cz: Průvodce pro učitele badatelsky orientovaným vyučováním. Sdružení TEREZA 2013, ISBN 978-80-87905-02-9.
Dostupné online: https://globe-czech.cz/_files/userfiles/01_Pruvodce_pro_ucitele.pdf
- (2) Svobodová H.: Hodnocení v badatelsky orientovaném vyučování. Vzdělávací centrum TEREZA, z. ú., 2018. ISBN 978-80-87905-17-3.
Dostupné online: https://globe-czech.cz/_files/userfiles/Tereza_-_hodnoceni_BOV.pdf
- (3) Jakobová, Z.: Mladí reportéři pro životní prostředí - lekce do výuky a pracovní listy pro žáky. Vzdělávací centrum TEREZA, z. ú., 2019
Dostupné online: <https://www.mladireporter.org/files/mladi-reporteri-lekce-do-vyuky-final.pdf>
- (4) Upraveno 2020 zVanda Vaníčková: Pětiminutovka, Aktivita: "Tweetni to!".
Dostupné online: <https://www.youtube.com/watch?v=9NXHwwmoMW8>